

Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Антонова О.Є.

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

Студента (ки) _____ підгрупи
факультету іноземних мов

Житомир – 2007

УДК 378. 371
ББК 74. 03.
А 65

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка від 24 листопада 2006 року, протокол № 4

Рецензенти:

В.А.Ковальчук – кандидат педагогічних наук, доцент;
О.М.Борейко – кандидат педагогічних наук, в.о. доцента.

А 65 Антонова О.Є. Історія педагогіки. Робочий зошит: Посібник-практикум: Вид. 2-ге – доп. і перероб. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007. – 120 с.

Посібник створено на основі розробленої автором модульної програми та технології рейтингового оцінювання базових знань студентів з історії педагогіки відповідно до навчальної програми курсу „Історія педагогіки”. Кожна тема представлена практичним блоком, який містить завдання для самостійної студентів, опорні схеми, індивідуальні завдання, перелік джерел, обов’язкових для конспектування, проблемні питання тощо

Для студентів та викладачів вищих навчальних педагогічних закладів.

УДК 378. 371
ББК 74. 03.
А 65

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ
(модульна програма)
Модуль I
ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ШКОЛИ ТА ПЕДАГОГІКИ

Модуль	Тематика	Форма організації	Кількість годин		
			л	с	с.р.
Міні-модуль 1.1.	Виникнення виховання й освіти у світовій цивілізації.	Лекція, самостійна робота	2	0	2
Міні-модуль 1.2.	Система виховання дітей та молоді в Античному світі.	Лекція, самостійна робота	2	0	2
Міні-модуль 1.3.	Освіта й виховання епохи Середньовіччя.	Лекція, самостійна робота	2	0	2
Міні-модуль 1.4.	Педагогічна думка епохи Відродження.	Лекція, семінар	4	2	2
Міні-модуль 1.5.	Школа й освіта періоду буржуазних революцій у Європі.	Лекція, семінар	4	2	2
Міні-модуль 1.6.	Реформаторська педагогіка кінця XIX – початку XX століття.	Лекція, самостійна робота	2	2	2
Всього			16	8	12

Модуль II
ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ШКОЛИ І ПЕДАГОГІКИ

Модуль	Тематика	Форма організації	Кількість годин		
			л	с	с.р.
Міні-модуль 2.1.	Школа, освіта й виховання у Київській Русі.	Лекція, семінар	2	2	2
Міні-модуль 2.2.	Освіта й виховання епохи Українського відродження.	Лекція, семінар	2	2	2
Міні-модуль 2.3.	Українське шкільництво XVIII – XIX століття.	Лекція, самостійна робота	2	0	2
Міні-модуль 2.4.	Ідеї національного виховання в українській педагогіці кінця XIX – початку XX століття.	Лекція, самостійна робота	4	2	2
Міні-модуль 2.5.	Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у роки радянської влади.	Лекція, семінар, самостійна робота	4	4	2
Міні-модуль 2.6.	Освіта в Україні на сучасному етапі національного відродження.	Лекція, самостійна робота	2	0	2
Всього			16	8	12

Всього: 2 модулі = 2 кредити = 72 години, із них лекцій – 32 години, семінарів – 16 годин, самостійна робота – 24 години.

ВИДИ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ОЦІНЮВАННЮ

Теоретичний блок

1. Відвідування лекцій – 0,25 б.
2. Ведення конспекту лекцій – 0,25 б.
3. Участь у проведенні лекції на рівні відповідей на проблемні запитання – 0,25 б.
4. Участь у проведенні лекції на рівні виконання індивідуального завдання дослідницького характеру – 0,25 б.

Практичний блок

1. Відвідування практичних занять – 0,25 б.
2. Ведення зошита для практичних занять – 0,25 б.
3. Участь у діловій грі:
  - підготовка та проведення опитування студентів групи – 0,25 б.;
  - підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо) – 0,25 б.;
  - розробка та застосування логічної схеми – 0,25 б.;
  - наявність проблемних запитань – 0,25 б.
4. Участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання – 0,25 б.
5. Підготовка індивідуальних завдань практичного характеру – 0,25 б.

Самостійна робота

1. Вивчення творів класиків педагогіки – $28 \times 0,5 = 14,0$ б.
2. Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу:
  - ведення конспекту – ;
  - складання опорної схеми –
3. Ведення конспектів першоджерел – $20 \times 0,5 = 10,0$ б.
4. Підготовка творчих робіт реферативного характеру – $7 \times 1 = 7,0$ б.

Науково-дослідна робота студентів

1. Робота у державному архіві – 3,0 б.
2. Науково-дослідна робота у проблемних групах – 3,0 б.
3. Написання курсових та дипломних робіт – 5,0 б.
4. Участь у науково-практичних конференціях – 5,0 б.
5. Участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді з педагогіки:
  - I етап – 5,0 б.;
  - II етап – 10,0 б..

Групова робота

1. Підготовка інформаційних матеріалів про одного з видатних педагогів – 3,0 б.
2. Участь у „Конкурсі педагогічних ідей” – 2,5 б.

Семінар 1

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО

МЕТА: узагальнити знання про стан суспільного розвитку Європи, зокрема Чехії, в епоху Просвітництва; засвоїти основні етапи життя і діяльності Я.А.Коменського; систематизувати провідні ідеї педагогічної теорії видатного чеського педагога.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічна схема "Педагогічна система Я.А.Коменського"; портрет видатного педагога; матеріали міжнародних конференцій, присвячених його діяльності; наукові статті про Я.А.Коменського.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: епоха Просвітництва, дидактика, концепція, пансофія, гносеологія, природовідповідність.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. дискусія, бесіда, методи історичного та педагогічного аналізу, педагогічного прогнозування.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

- I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.
  1. Життя та педагогічна діяльність Я.А.Коменського і демократичний рух XVII століття.
  2. Особливості світогляду Я.А.Коменського
  3. Педагогічна концепція Я.А.Коменського як органічна частина плану перебудови суспільства. Мета і завдання виховання.
  4. Принцип природовідповідності навчання.
  5. Вікова періодизація і система шкіл за Я.А.Коменським.
  6. "Велика дидактика" як основа класно-урочної системи Я.А.Коменського.
  7. Аналіз підручників Я.А.Коменського.
  8. Значення педагогічної теорії Я.А.Коменського.
- II. Практична частина:
- III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Коменський Я.А.. - Вибр. пед. твори: У 2-х.т. - М., 1982.
2. Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И.Пискунова. – М., 1981. – С. 80-192.
3. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, д-ра пед. наук О.А. Дубасенюк. - Житомир, 1999. – С.48-62.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОBOB'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

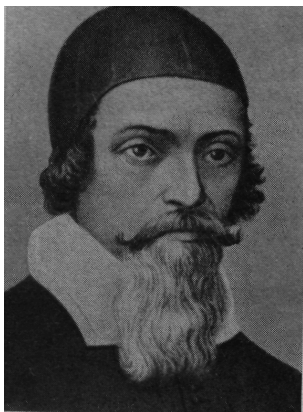
1. Я.А. Коменський "Велика дидактика". – *Джерело:* Хрестоматія по истории зарубежной педагогики /Под ред А.И.Пискунова. – М., 1981. – С.80-162.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- огляд книги Я.А.Коменського „Материнська школа”;
- характеристика підручника Я.А.Коменського „Відкриті двері до мов усіх наук”;
- аналіз підручника Я.А.Коменського „Видимий світ у малюнках”.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ
І. Життя та педагогічна діяльність Я.А.Коменського і демократичний рух XVII століття.

1. Відтворити основні етапи життя та діяльності Яна Амоса Коменського за таким планом:

28 березня 1592 року - _____

_____
_____
_____

1604 р. - _____

_____
_____

1608 – 1610 рр. - _____

_____
_____

1611 – 1613 рр. - _____

_____
_____
_____

1614 р. - _____

_____
_____

1618 р. - _____

_____
_____

1621 р. - _____

_____
_____

1627 р. - _____

_____
_____

1628 р. - _____

_____
_____

1631 р. - _____

_____
_____

1632 (1654) рр. - _____

_____
_____

1641 р. - _____

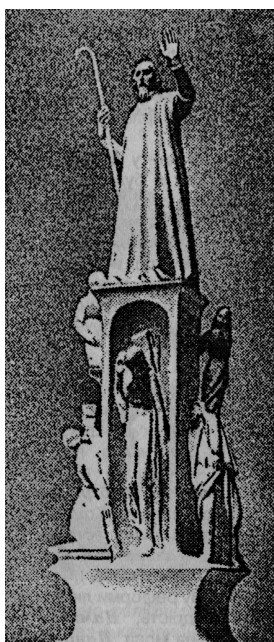
1642 - 1647 рр. - _____

1650 – 1654 рр. - _____

1656 р. - _____

1657 р. - _____

1658 р. - _____

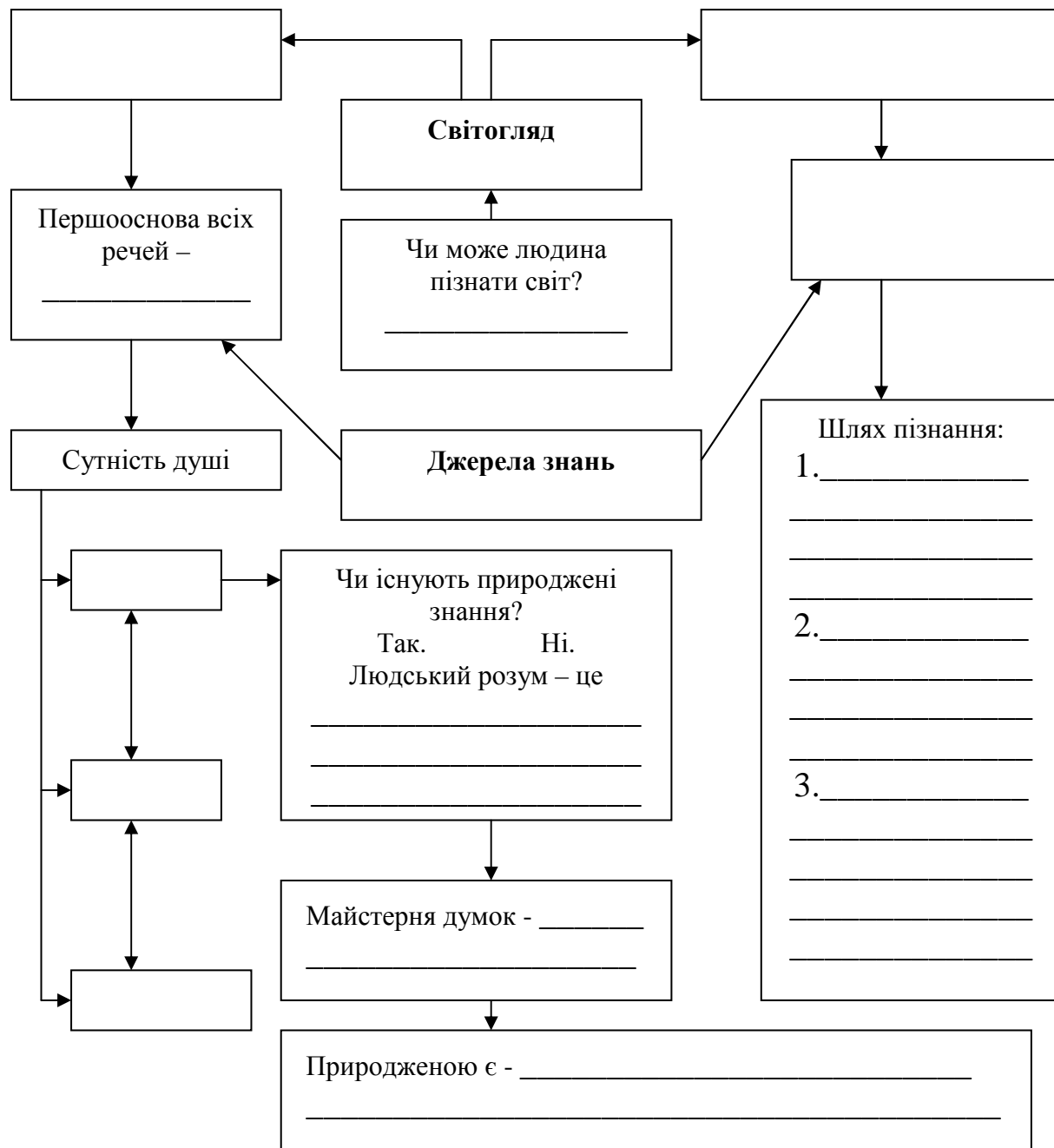

15 листопада 1670 року - _____

*Пам'ятник
Коменському в
Амстердамі*

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

II. Особливості світогляду Я.А.Коменського

У чому полягав дуалізм світогляду Я.А.Коменського?

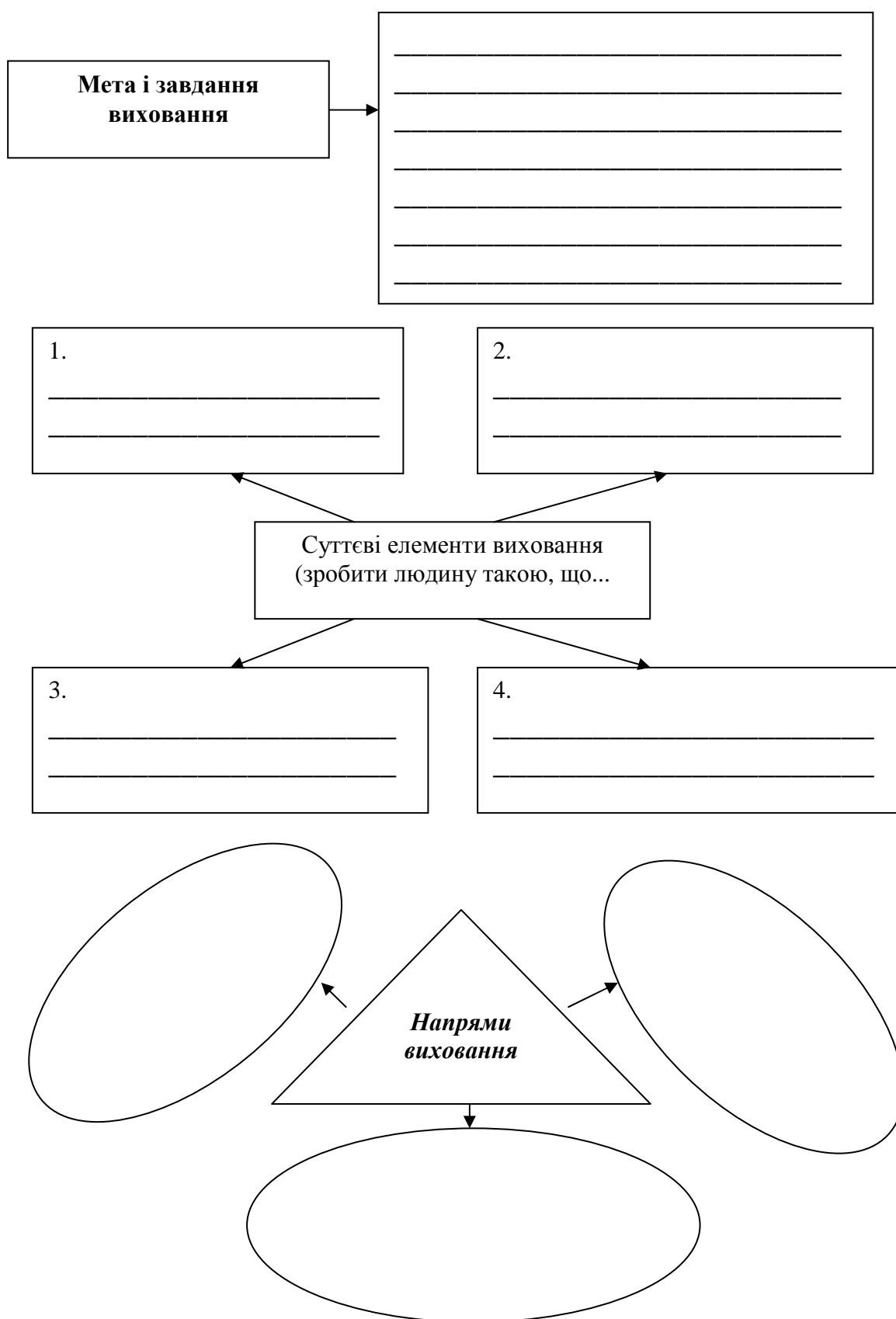

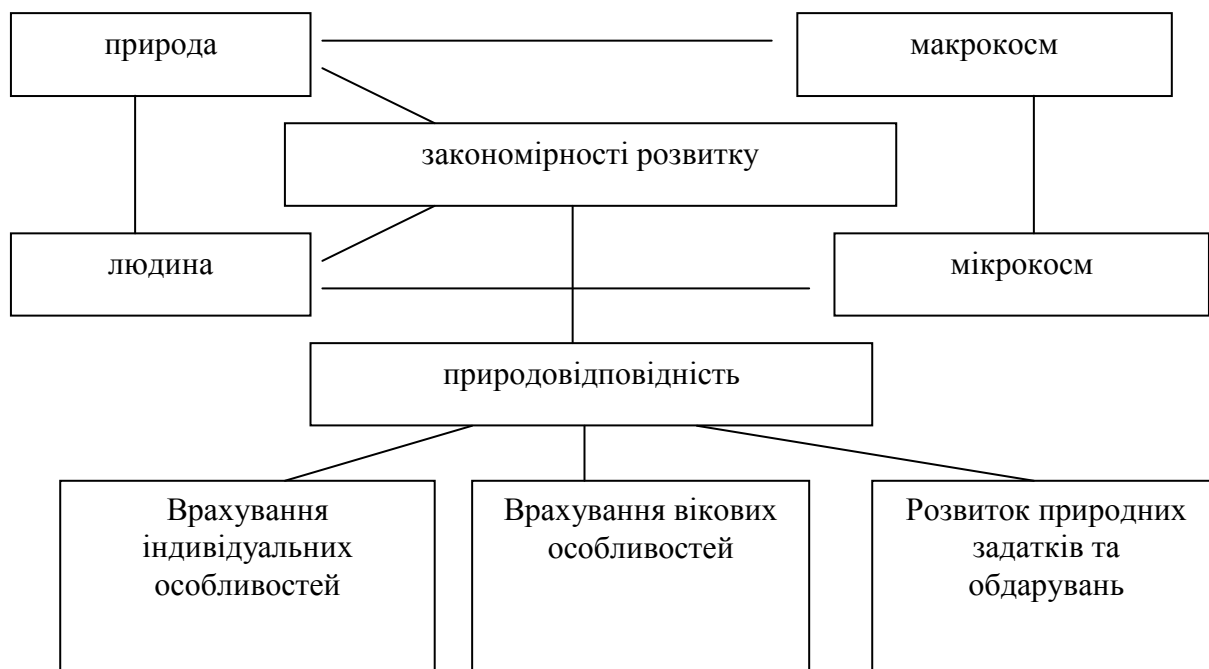

III. Мета і завдання виховання

IV. Принцип природовідповідності навчання

1. Встановити логічні взаємозв'язки у наведеній схемі:

Природовідповідність (за Я.А.Коменським) - _____

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

„Велика дидактика”

1. Назвати основні ідеї „Великої дидактики”.

Книга складається з _____ розділів.

Основний зміст трактату

I – XII -

XIII – XIV -

XV – XIX -

XX – XXV -

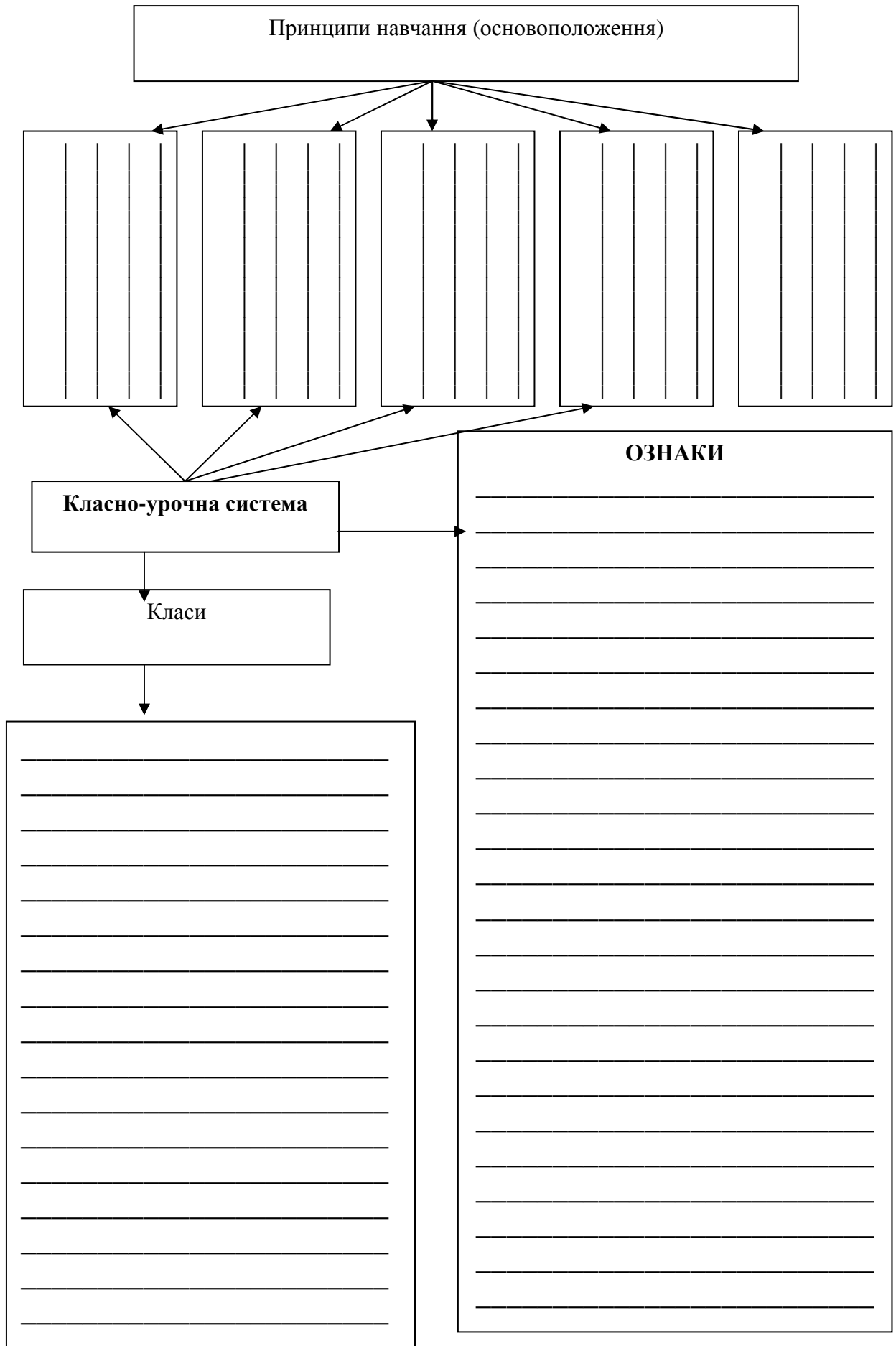
XXVI -

XXVII – XXXII -

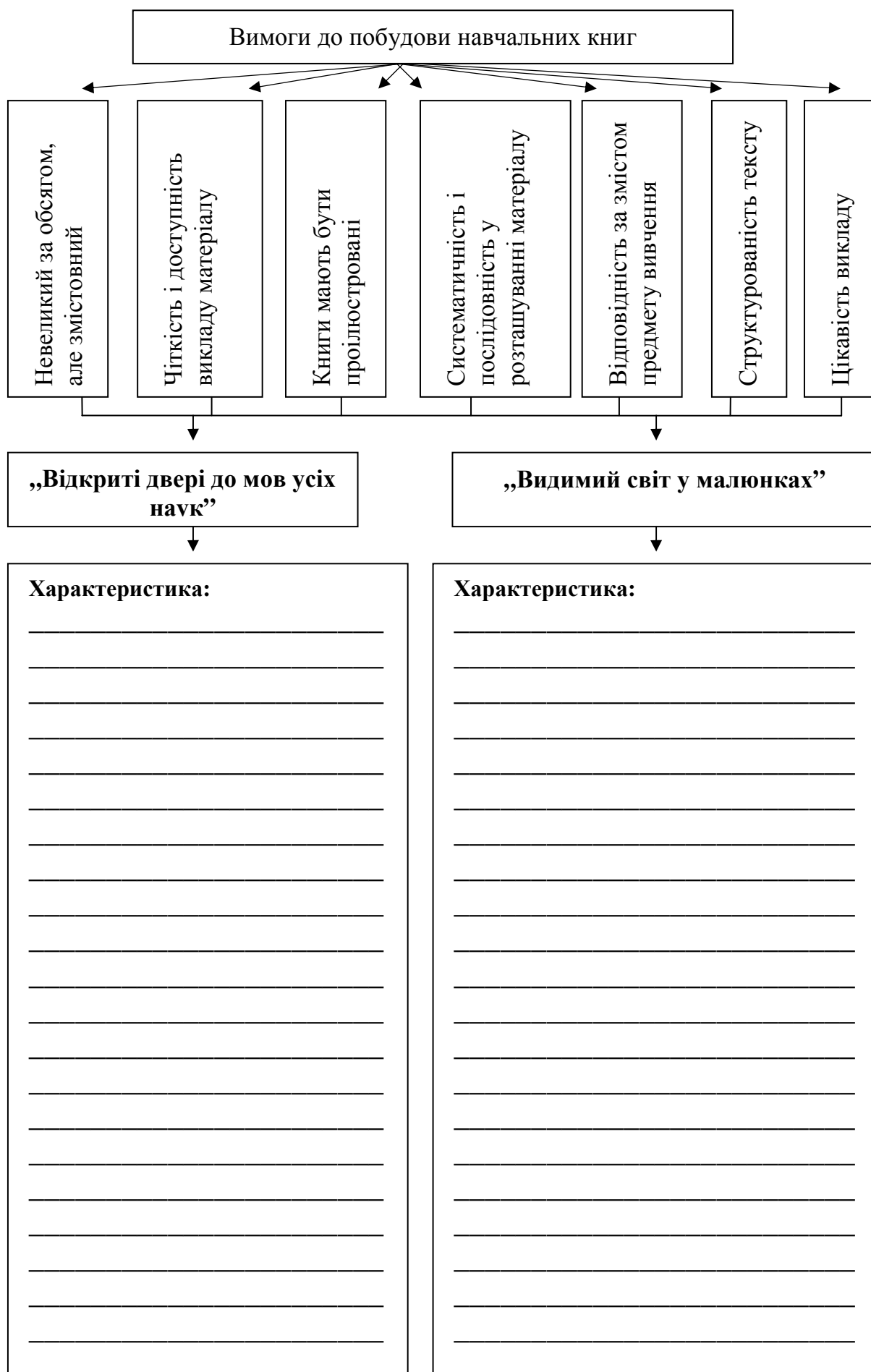
XXXIII -

VI. Основні ознаки класно-урочної системи

VII. Аналіз підручників Я.А.Коменського

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
1.	відвідування практичного заняття	
2.	ведення зошита для практичних занять	
3.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
4.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
5.	розробка та застосування логічної схеми	
6.	підготовка проблемних запитань	
7.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
8.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
9.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
10.	вивчення першоджерел	
11.	ведення конспектів першоджерел	
12.	робота у державному архіві	
13.	робота у бібліотеці	
14.	рівень активності на занятті	
15.	оригінальність подачі матеріалу	
16.	творчий характер діяльності	
17.	організаторська діяльність	
18.	підготовка рефератів	
19.		
20.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

Семінар 2

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ І ШКОЛИ У ПЕРІОД БУРЖУАЗНИХ РЕВОЛЮЦІЙ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

МЕТА: систематизувати знання про стан суспільного розвитку країн Західної Європи у період буржуазних революцій; засвоїти основні ідеї Ж.-Ж.Руссо, ідеолога французької революції, та Джона Локка – одного з ідеологів буржуазної революції в Англії; охарактеризувати та порівняти основні положення освітніх теорій представників західноєвропейської педагогіки епохи Просвітництва.

ОБЛАДНАННЯ: опорна схема, структурно-логічні схеми "Педагогічна теорія Дж. Локка", "Педагогічна система Ж.-Ж.Руссо"; портрети просвітителів, географічні карти.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: принцип природовідповідності, вільне виховання, природовідповідне виховання, вікова періодизація, теорія „чистої дошки”, система виховання джентльмена.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: бесіда, дискусія, вивчення таблиць, метод історичного аналізу і педагогічного прогнозування.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

- I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.
  1. Характеристика епохи періоду буржуазних революцій у Західній Європі.
  2. Педагогічна теорія Джона Локка – ідеолога англійської буржуазної революції. "Думки про виховання."
  3. Проект Джона Локка про робітничі школи.
  4. Педагогічна теорія Жан-Жака Руссо – ідеолога французької буржуазної революції. "Еміль, або про виховання".
- II. Практична частина:
- III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Локк Дж. Педагогічні твори. – М., 1939.
2. Руссо Ж.-Ж. Педагогічні твори: У 2т. – Т.1,2. – М., 1981.
3. Український педагогічний словник / За ред. С.У. Гончаренка. – К., 1997.
4. Педагогическая энциклопедия. – М., 1964. – Т.5.
5. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С.163-195, 203-238.
6. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, докт. пед наук. О.А. Дубасенюк - Житомир, 1999. – С.63-69.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

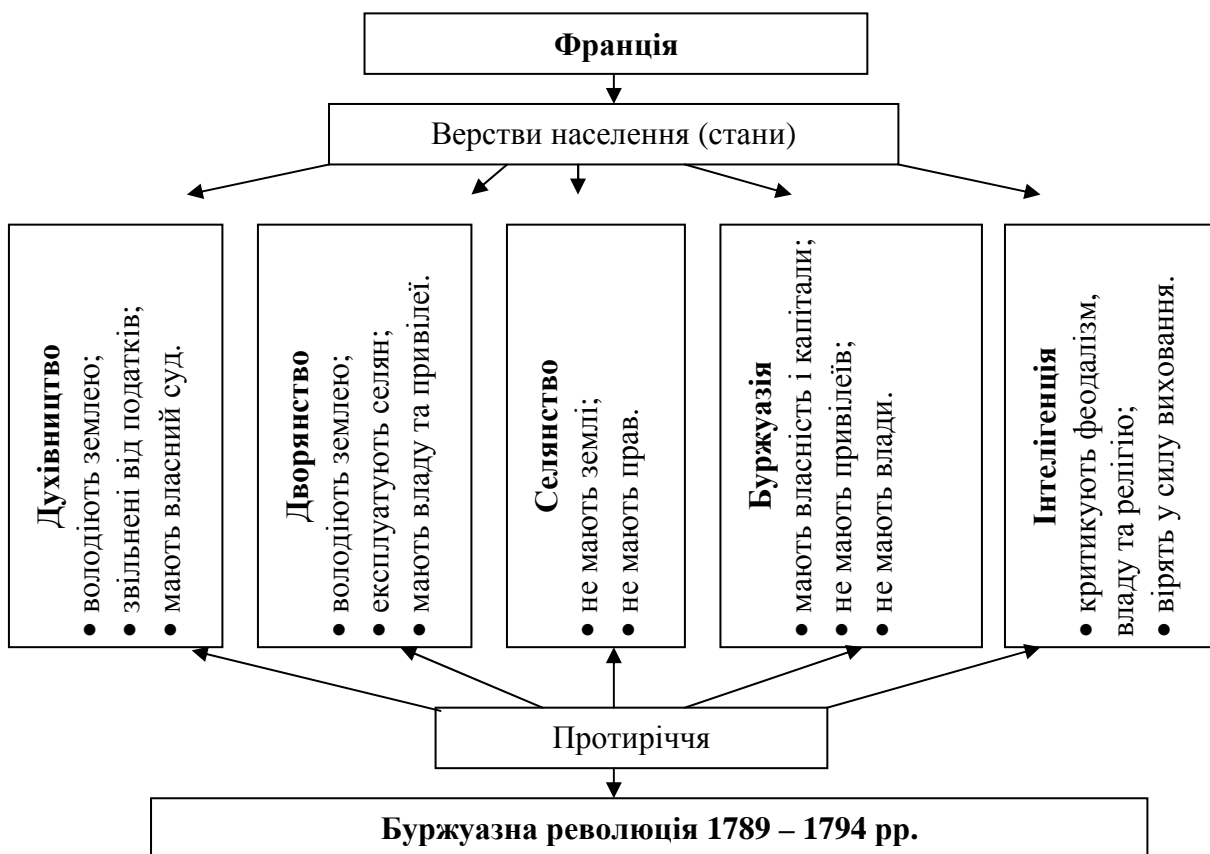
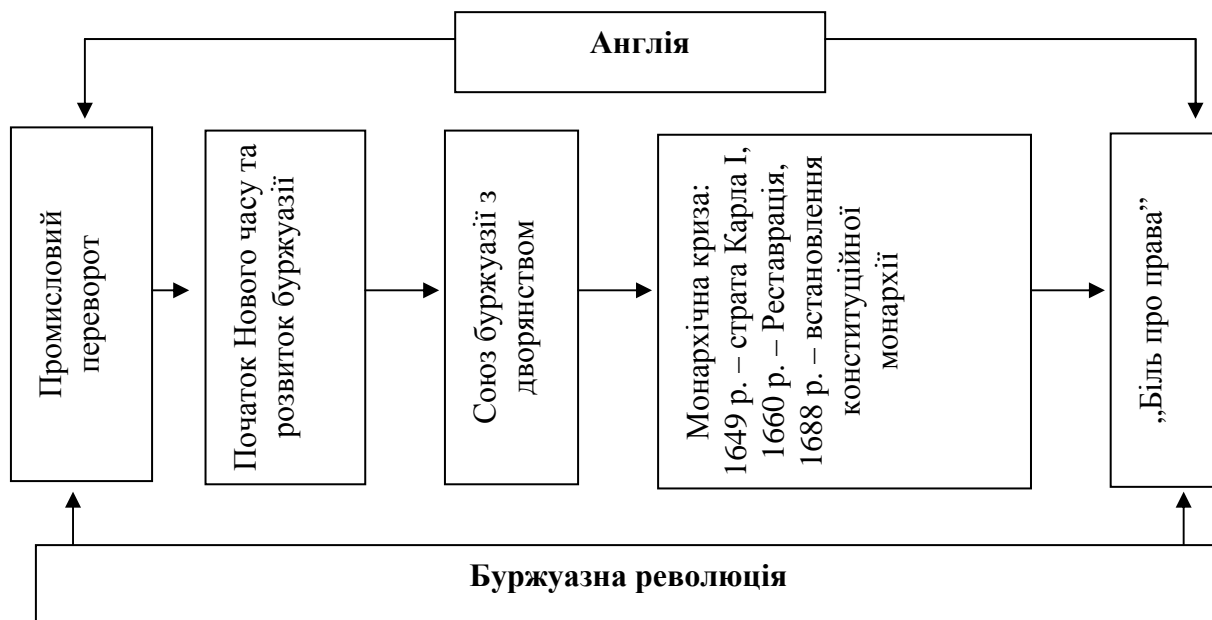
1. Локк Дж. Думки про виховання // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С. 163-195.
2. Руссо Ж.-Ж. Еміль, або Про виховання // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. – С. 203-238.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

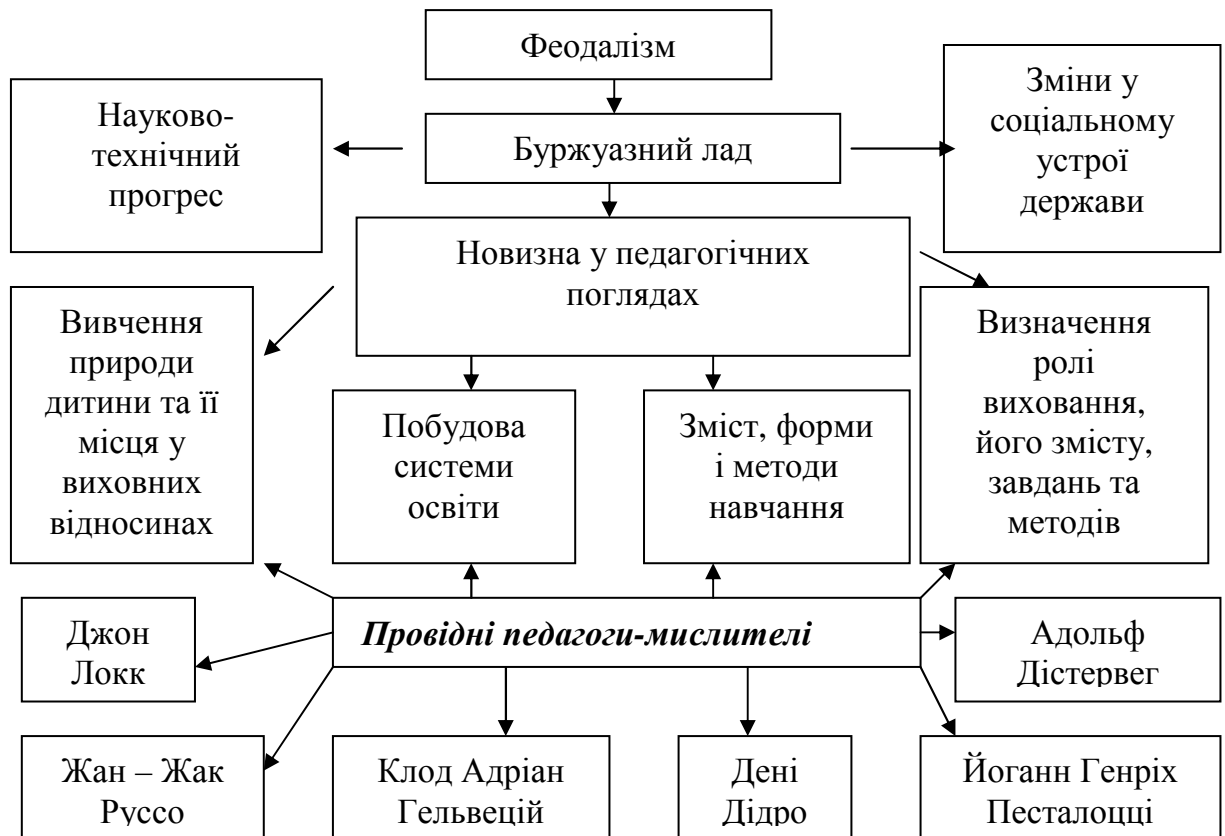
- аналіз твору Дж. Локка „Думки про виховання”;
- аналіз твору Ж.-Ж. Руссо „Еміль, або Про виховання”.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

1. Охарактеризувати епоху періоду буржуазних революцій у Західній Європі (на прикладі Англії та Франції), користуючись схемами:

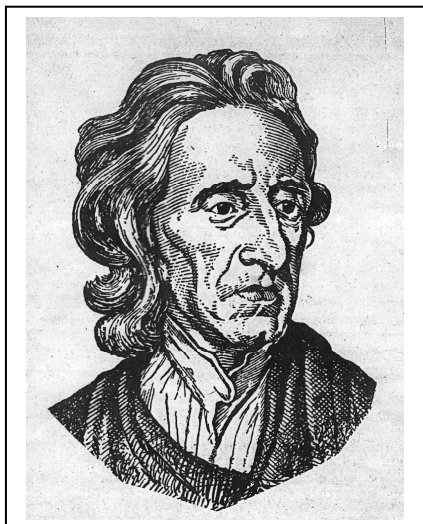

Узагальніть знання за схемою:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

2. Відтворити основні етапи життя та діяльності Джона Локка за таким планом:

29 серпня 1632 року - _____

_____
_____
_____

1646 р. - _____

_____
_____

1652 р. - _____

_____

1658 р. - _____

_____
_____

1667 р. - _____

_____
_____

1675 р. - _____

_____
_____

1683 – 1688 рр. - _____

_____
_____
_____

1688 р. - _____

_____
_____

1704 р. - _____

_____
_____
_____

3. У чому специфіка світогляду Джона Локка

Світогляд Дж.Локка	
Матеріалістичні погляди	Ідеалістичні погляди
Джерела знань – _____ _____ _____ _____ _____ Походження ідей – _____ _____ _____ _____ Душа дитини – _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	_____ _____

Соціальні погляди Джона Локка: _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

4. Опрацювати схему „Програма виховання джентльмена”:

[illegible]

5. Які думки Дж. Локка зашифровано у наведеному малюнку (автор – студентка факультету іноземних мов Куц О.)?

(Поясніть схему на основі ознайомлення з роботою Джона Локка „Думки про виховання”).

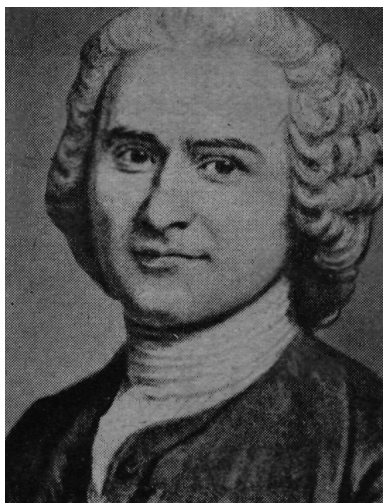
користуючись схемою:

Як Ви оцінюєте цей проект Джона Локка? Відповідь аргументуйте.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

7. Відтворити основні етапи життя та діяльності Жан-Жака Руссо за таким планом:

28 червня 1712 року - _____

_____
_____
_____

1722 р. - _____

_____
_____
_____

1740-1741 рр. _____

_____
_____

1741 р. - _____

_____
_____

1749 р. - _____

_____
_____
_____

1756 – 1762 рр. _____

_____
_____
_____

1762 р. - _____

_____
_____
_____

1762 – 1767 рр. _____

_____
_____
_____

1771 – 1772 рр. _____

_____
_____
_____

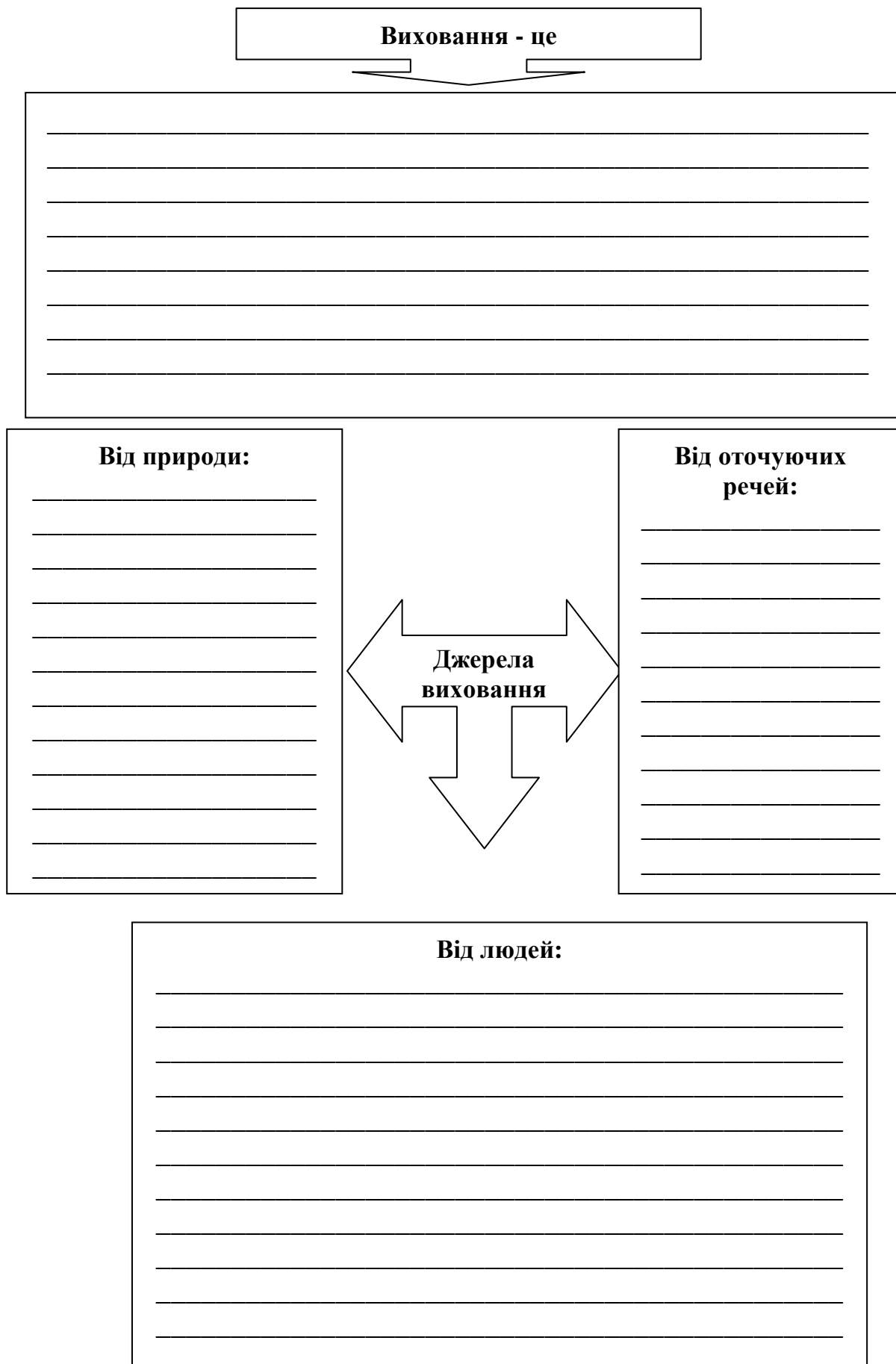
1778 р - _____

_____

11 жовтня 1794 р. - _____

Соціальні погляди Жан-Жака Руссо:

8. Проаналізуйте погляди Ж.-Ж. Руссо на виховання за такою схемою:

9. Охарактеризувати основні принципи виховання, виділені Ж.-Ж.Руссо:

Гуманізм: _____

Природовідповідність виховання: _____

Свобода у вихованні: _____

Індивідуальний підхід до дитини: _____

Трудове виховання: _____

---

10. Назвіть і охарактеризуйте основні періоди у розвитку дитини, розроблені Ж.-Ж. Руссо у трактаті „Еміль або Про виховання”:

<i>Роки життя</i> <i>Етапи</i>	<i>Завдання виховання</i>	<i>Методи виховання</i>
<i>Від народження до 2 років</i> _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
<i>Від 2 до 12 років</i> _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
<i>Від 12 до 15 років</i> _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
<i>Від 15 до 18 років</i> _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____
<i>Після 18 років</i> _____	_____ _____ _____ _____ _____	_____ _____ _____ _____ _____

11. Охарактеризуйте погляди Ж.-Ж.Руссо стосовно виховання жінки.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
21.	відвідування практичного заняття	
22.	ведення зошита для практичних занять	
23.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
24.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
25.	розробка та застосування логічної схеми	
26.	підготовка проблемних запитань	
27.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
28.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
29.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
30.	вивчення першоджерел	
31.	ведення конспектів першоджерел	
32.	робота у державному архіві	
33.	робота у бібліотеці	
34.	рівень активності на занятті	
35.	оригінальність подачі матеріалу	
36.	творчий характер діяльності	
37.	організаторська діяльність	
38.	підготовка рефератів	
39.		
40.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

Семінар 3

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ЙОГАННА ГЕНРІХА ПЕСТАЛОЦЦІ

МЕТА: узагальнити і засвоїти основні етапи життя й діяльності Й.Г.Песталоцці; охарактеризувати основні положення теорії "елементарної освіти"; проаналізувати сутність методик Й.Г.Песталоцці для початкової школи, порівняти їх із сучасними.

ОБЛАДНАННЯ: опорні схеми, ілюстрації до роману "Лінгард і Гертруда", структурно-логічна схема заняття, портрет педагога.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: теорія формальної освіти, теорія елементарної освіти, розвивальне навчання, методики початкового навчання, принцип природовідповідності.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: бесіда, дискусія, зіставлення, порівняння, аналіз педагогічних творів.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

1. Життя і педагогічна діяльність Й.Г.Песталоцці.
2. Соціально-педагогічні погляди Й.Г.Песталоцці.
3. Сутність процесу виховання за Й.Г.Песталоцці. Зміст і методи морального виховання.
4. Основні положення теорії "елементарної освіти".
5. Методики початкового навчання з різних предметів у теорії Й.Г.Песталоцці.
6. Вплив демократичних ідей Й.Г.Песталоцці на розвиток педагогічної теорії і шкільної практики.

II. Практична частина:

III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Песталоцці Й.Г. Вибрані педагогічні твори: У 3 т. - М., 1961.
2. Песталоцці Й.Г. Вибрані педагогічні твори: У 2т. - М., 1961.
3. Хрестоматия по истории зарубежной педагогики /Под ред А.И.Пискунова. – М., 1981. - С.275-324.
4. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, докт. пед наук О.А. Дубасенюк - Житомир, 1999. – С.69-72.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОBOB'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

- 1.Песталоцци И.Г. Лингард и Гертруда // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. - С.276-279.
- 2.Песталоцци И.Г. Лебединая песня // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Под ред А.И. Пискунова. – М., 1981. - С.304-323.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- огляд твору Й.Г.Песталоцці „Як Гертруда вчить своїх дітей”.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

I. Життя і педагогічна діяльність Й.Г.Песталоцці.

1. Відтворити основні етапи життя та діяльності Йоганна Генріха Песталоцці за таким планом:

12 січня 1746 року - _____

_____

_____

1751 р. - _____

_____

1754 р. - _____

_____

1761 р. _____

_____

1763 р. _____

_____

1767 р. - _____

_____

1769 - 1774 рр - _____

_____

_____

1774 - 1780 рр. - _____

_____

_____

1781 - 1797 рр. - _____

_____

_____

26 серпня 1792 року - _____

_____

_____

1798 р. - _____

1800 – 1804 рр. - _____

1805 - 1825 рр. - _____

17 лютого 1827 р. - _____

На надгробному пам'ятнику Й.Г.Песталоцці в коротких словах викладене все його життя:

*«Рятівник бідних у Нейгофі. Народний проповідник в
«Лінгарді і Гертруді». Батько сиріт у Станці. Основоположник
нової школи в Бургдорфі. В Івердоні - вихователь людства.
Людина, християнин, громадянин. Все для інших, нічого для
себе».*

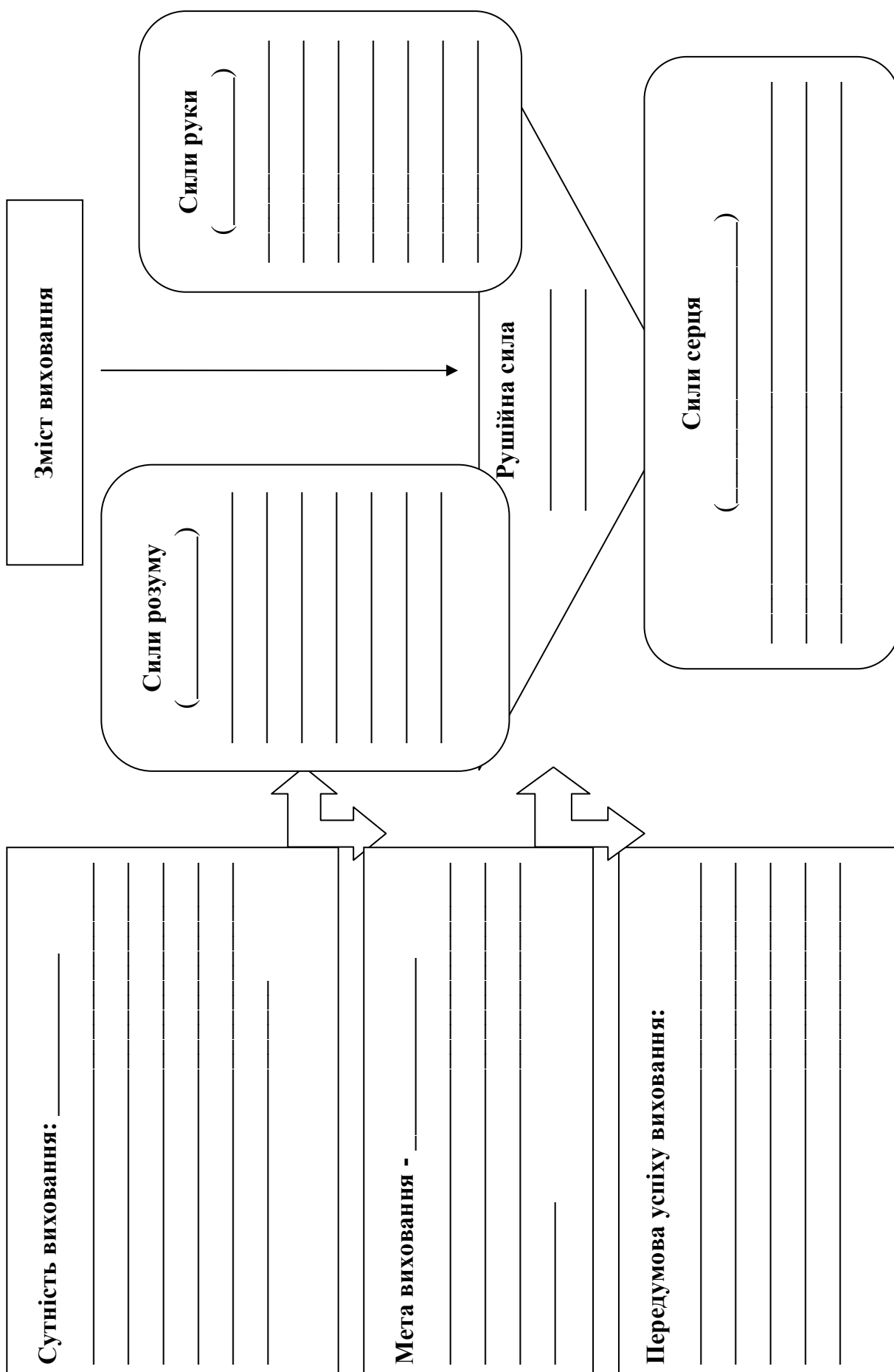
II. Соціально-педагогічні та філософські погляди Йоганна Генріха Песталоцці:

1. Соціально-політичні переконання _____

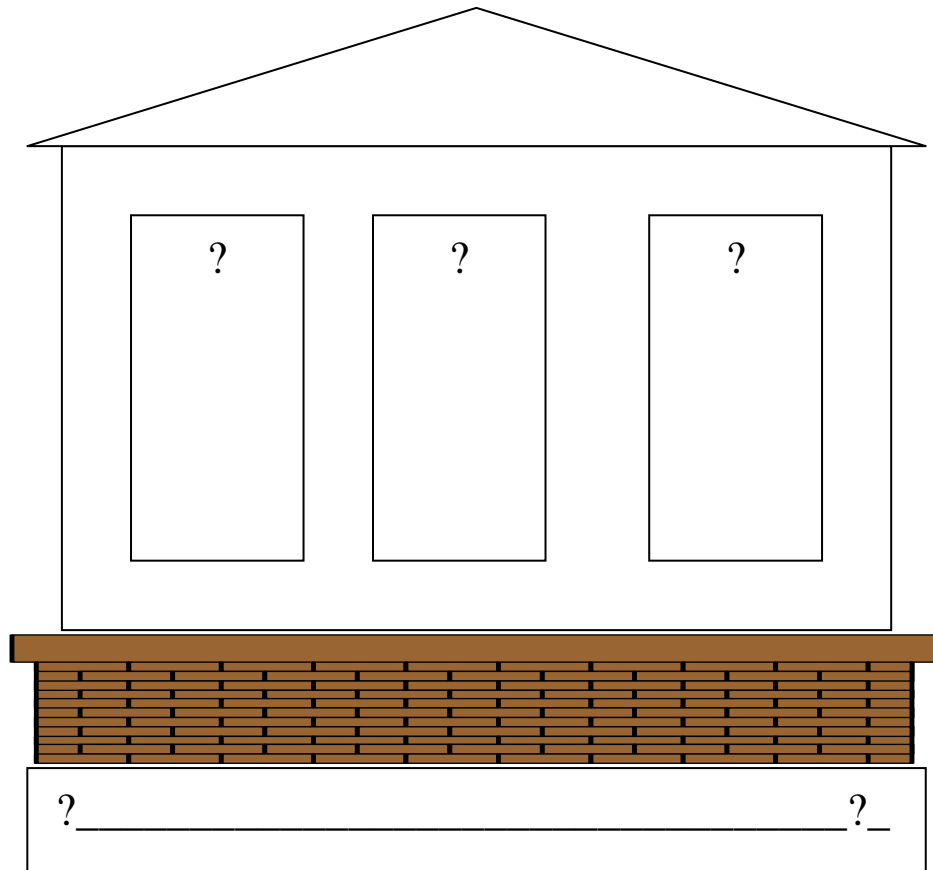

III. Сутність процесу виховання за Й.Г.Песталоцці.

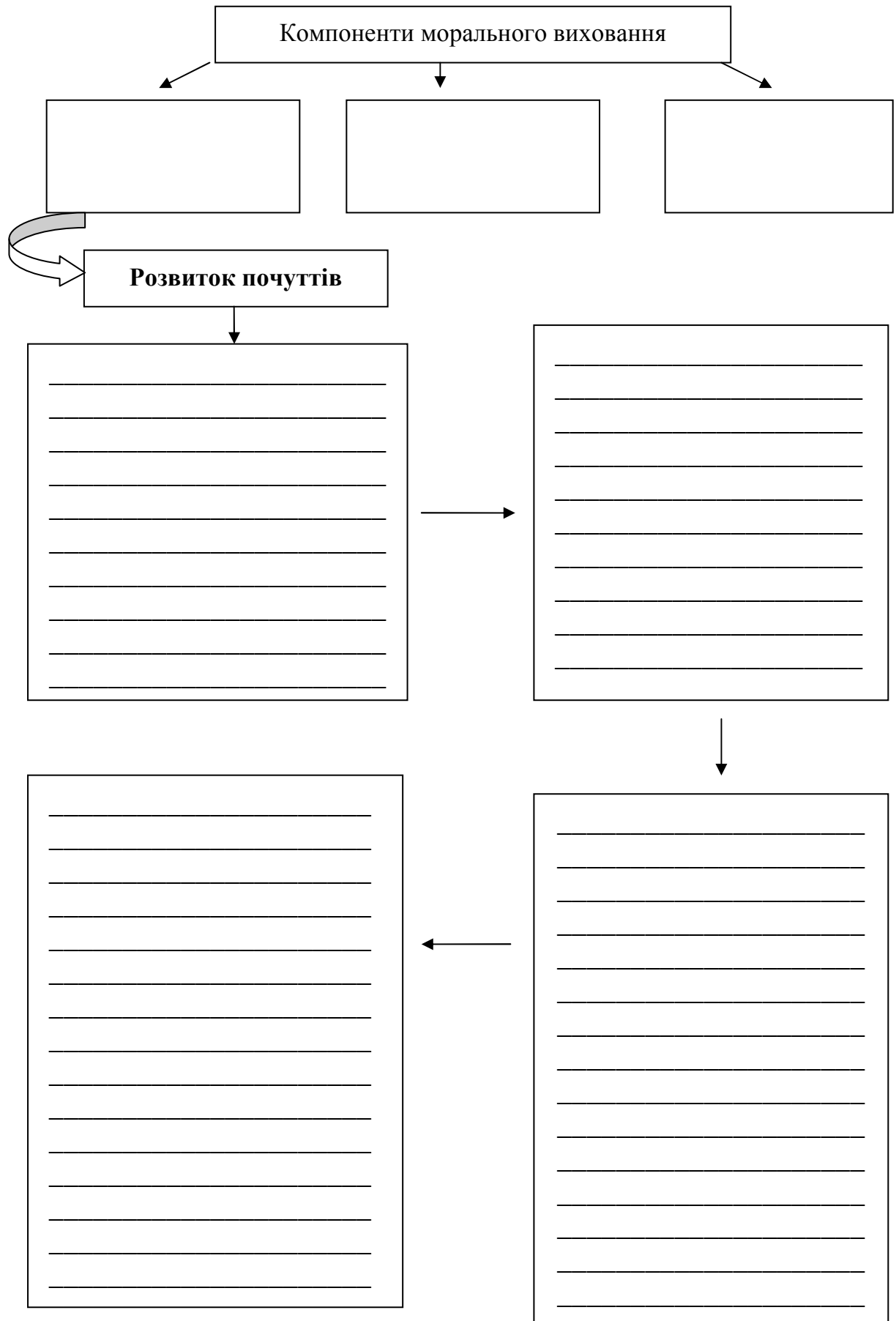
Принцип природовідповідності навчання і виховання

Природовідповідність (за Й.Г.Песталоцці) - _____

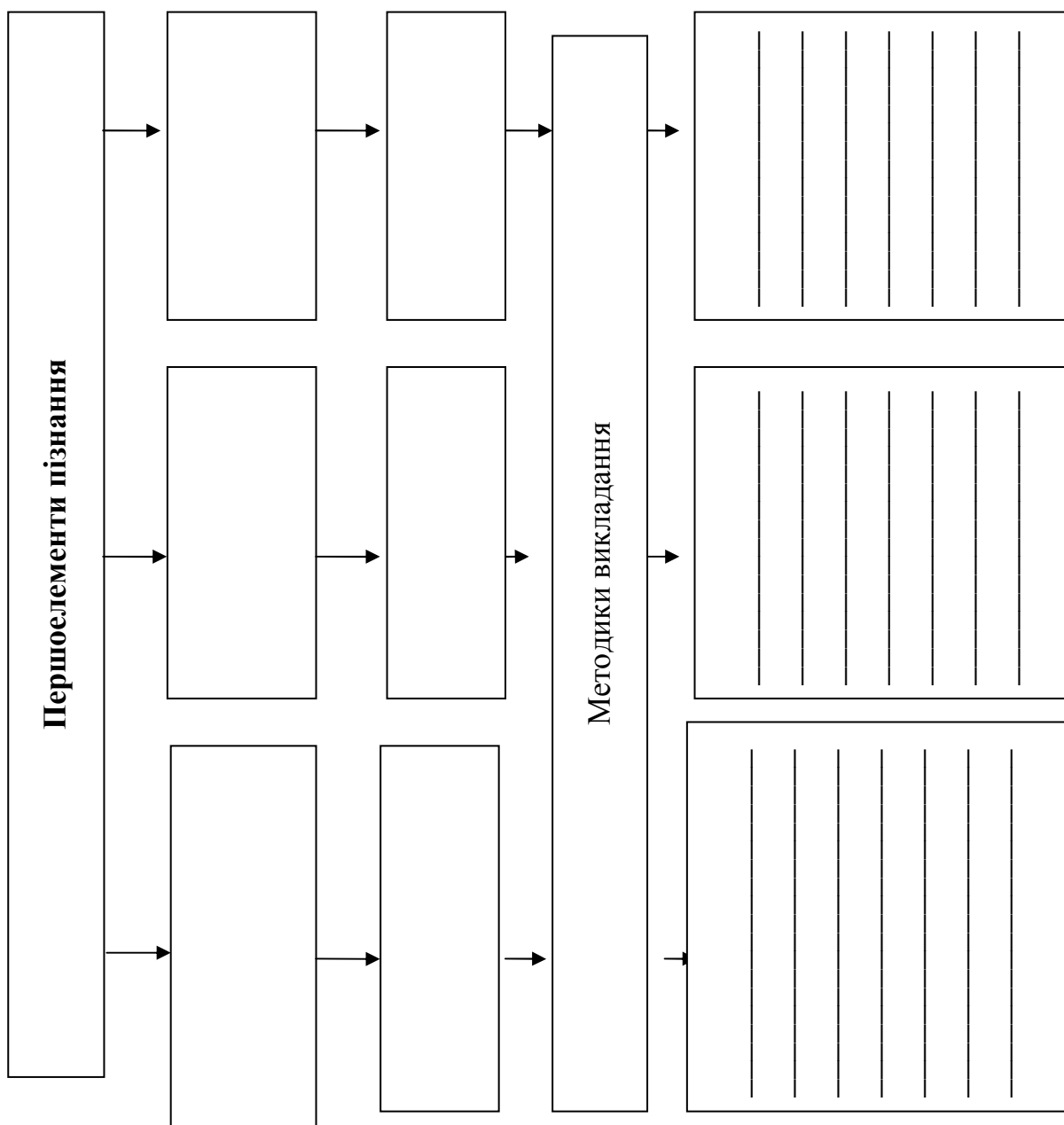
This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Моральне виховання: зміст та методи

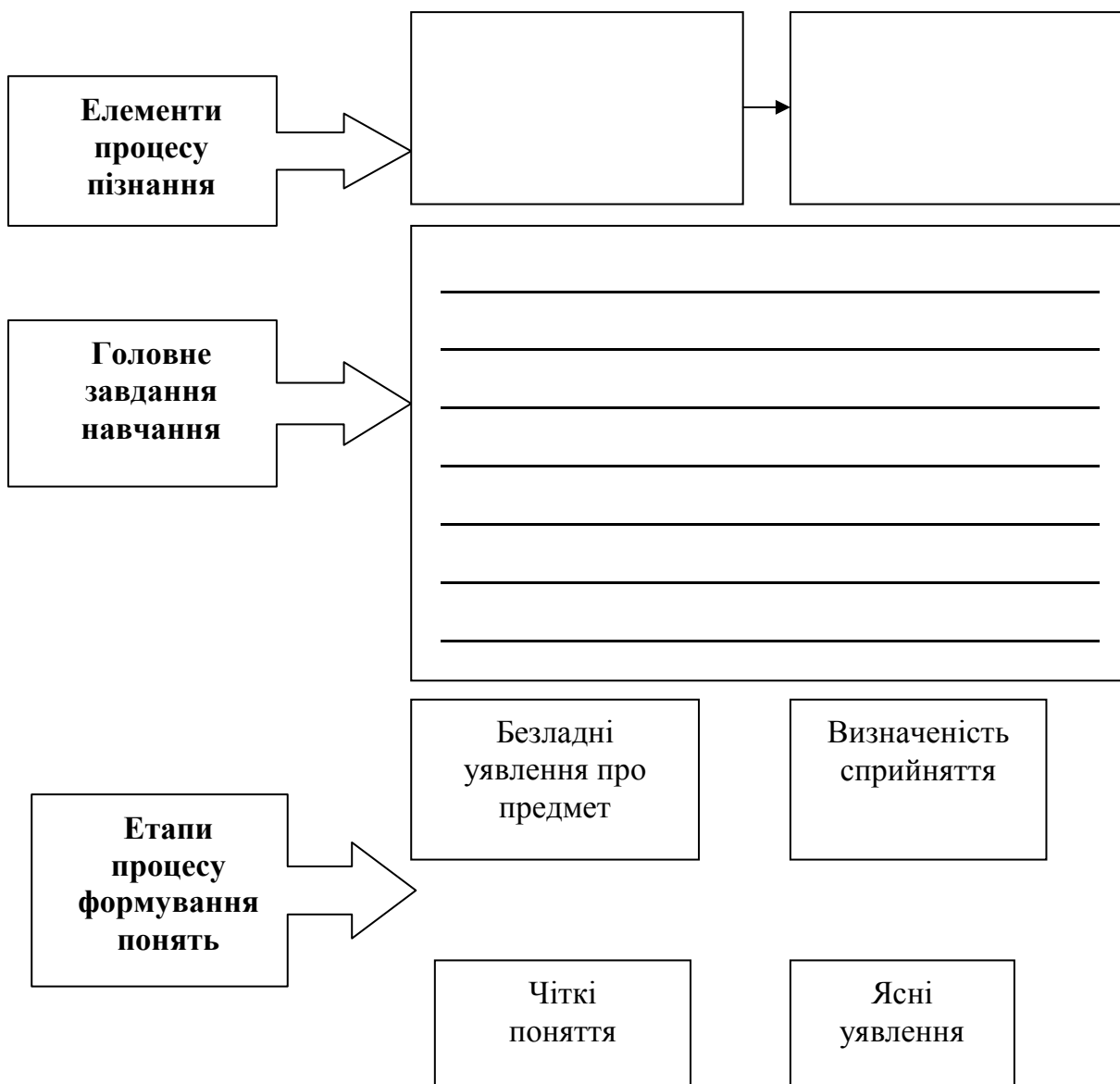
Основні положення теорії "елементарної освіти"

Елементарність

Розумове виховання

Визначте етапи процесу формування понять про предмет за допомогою стрілок.

Мета формальної освіти - _____

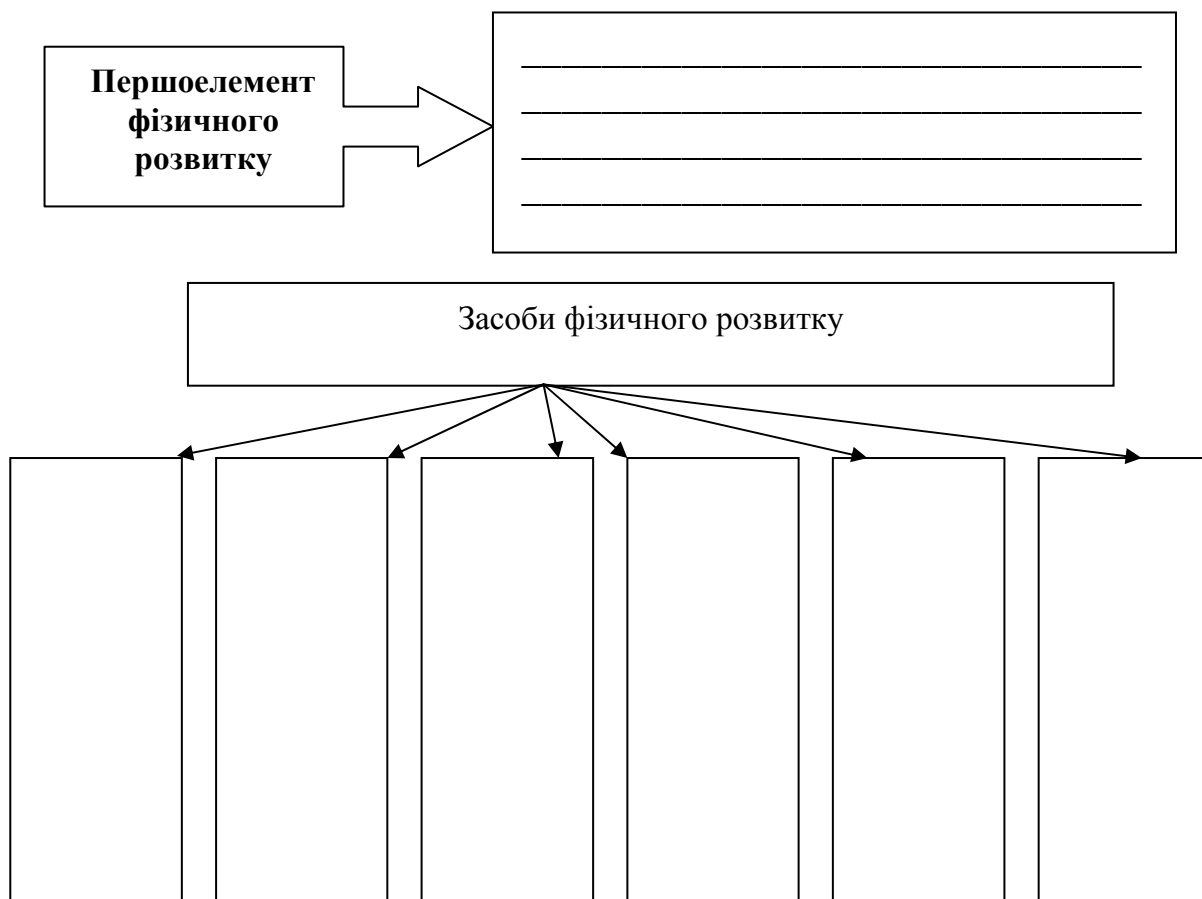

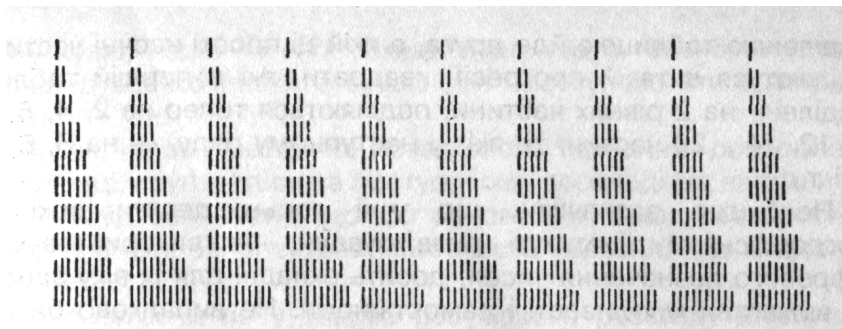

Фізичне виховання

Поясніть сутність деяких методик Й.Г.Песталотці.

Методика навчання _____

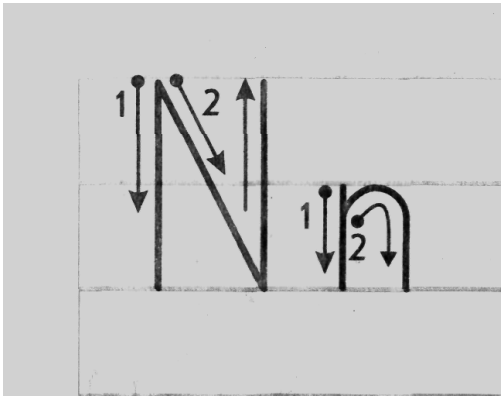

Ю / [= ·] [йу]
 / [·] [у]

Висновок: _____

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
41.	відвідування практичного заняття	
42.	ведення зошита для практичних занять	
43.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
44.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
45.	розробка та застосування логічної схеми	
46.	підготовка проблемних запитань	
47.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
48.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
49.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
50.	вивчення першоджерел	
51.	ведення конспектів першоджерел	
52.	робота у державному архіві	
53.	робота у бібліотеці	
54.	рівень активності на занятті	
55.	оригінальність подачі матеріалу	
56.	творчий характер діяльності	
57.	організаторська діяльність	
58.	підготовка рефератів	
59.		
60.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

Семінар 4

ВИХОВАННЯ І ШКОЛА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

МЕТА: узагальнити знання про стан суспільного розвитку Київській Русі; засвоїти основні етапи зародження і розвитку шкільної освіти; ознайомитися з системою шкіл та методикою викладання в них.

ОБЛАДНАННЯ: опорна схема, географічні карти, структурно-логічна схема "Освіта в Київській Русі", слайди "Історія Київської Русі".

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: матріархат, патріархат, християнство, школа книжного вчення, монастирська школа, школа грамоти, кормильство, методики навчання.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. робота з першоджерелами, дискусія, бесіда, повідомлення, метод історичного аналізу і педагогічного прогнозування.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

1. Організація виховання у східних слов'ян.
2. Зародження писемності і розвиток шкільництва в Київській Русі. Система шкіл.
3. Зміст і методика шкільного навчання та виховання у Київській Русі.
4. Педагогічна думка Київської Русі. Літературно-педагогічні пам'ятники XI-XIII ст. (перекладні та вітчизняні).

II. Практична частина:

III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бабишин С.Г. Школи та освіта давньої Русі. - К.: Вища школа, 1973.
2. Волошин М., Волошин С. Становлення національної школи. -Дрогобич, 1993.
3. Володимир Мономах. „Повчання дітям”: У кн.: Антологія пед. мысли Древней Руси и русского государства XII –XVII века". 1985. - С.164-169.
4. Науменко Ф.І. Школа Київської Русі. - Львів, 1965.
5. Ярмаченко М.Д. Розвиток педагогічної думки і народної освіти на Україні: Нариси. – К., 1991. - С.20-25, 27-51, 58-74.
6. Кошуба М.В. Філософія відродження на Україні. - К.: Наукова думка, 1990.
7. Кравець В. Історія Української школи і педагогіки. - Тернопіль, 1994.
8. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, докт. пед наук. О.А. Дубасенюк - Житомир, 1999. – С.114-121.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Володимир Мономах „Повчання дітям” // Антологія педагогической мысли Древней Руси и русского государства XII –XVII века. 1985. - С.164-169.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- Митрополит Іларіон та його внесок у розвиток освіти у Київській Русі („Слово про закон і благодать”).
- Князь Володимир Мономах та його „Повчання дітям”.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

I. Організація виховання у східних слов'ян

У чому полягали особливості виховання дітей у стародавніх слов'ян

ЕТАПИ ВИХОВАННЯ

Період баяння

(_____)

Вихователі: _____

Засоби виховання: _____

Період пестування

(_____)

Вихователі:

Засоби виховання: _____

Період набуття трудових навичок та оволодіння моральними нормами

(_____)

Вихователі: _____

Засоби виховання: _____

Ініціація (_____)

II. Зародження писемності і розвиток шкільництва в Київській Русі. Система шкіл.

Слов'янська писемна традиція

(Кирило і Мефодій)

- ✓ глаголиця;
- ✓ кирилиця

✓ “Велесова книга” (5 ст. до н.е.)

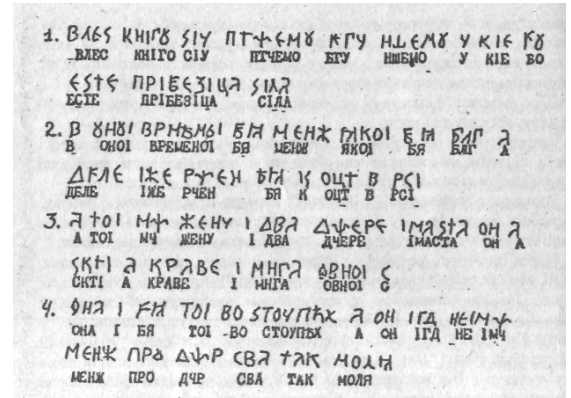

✓ Літопис руський” (1039 – 1292)

1. “Повість минулих літ” – Несторів літопис;
2. Київський літопис;
3. Галицько-Волинський літопис

✓ «Слово про похід Ігорів» (1185 – 1187)

Київські князі та їх значення у розбудові шкільництва та освіти у Київській Русі

Князь Володимир Великий

Перша школа у Десятинній церкві

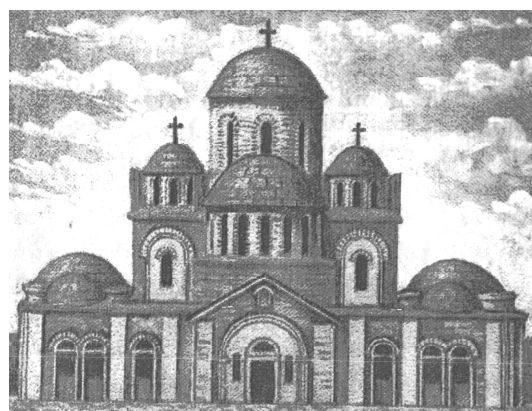

Князь Ярослав Мудрий

СИСТЕМА ШКІЛ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Школи книжного вчення

(школа _____ типу)

Засновники: Володимир (988) – Десятинна церква
Ярослав (1037) – Двірцева школа

Зміст освіти: _____
_____
_____
_____
_____
_____

Монастирські школи

(школа _____ типу)

Зміст освіти: _____
_____
_____
_____
_____
_____

Школи грамоти, школи майстрів грамоти

(школа _____ типу)

Зміст освіти: _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

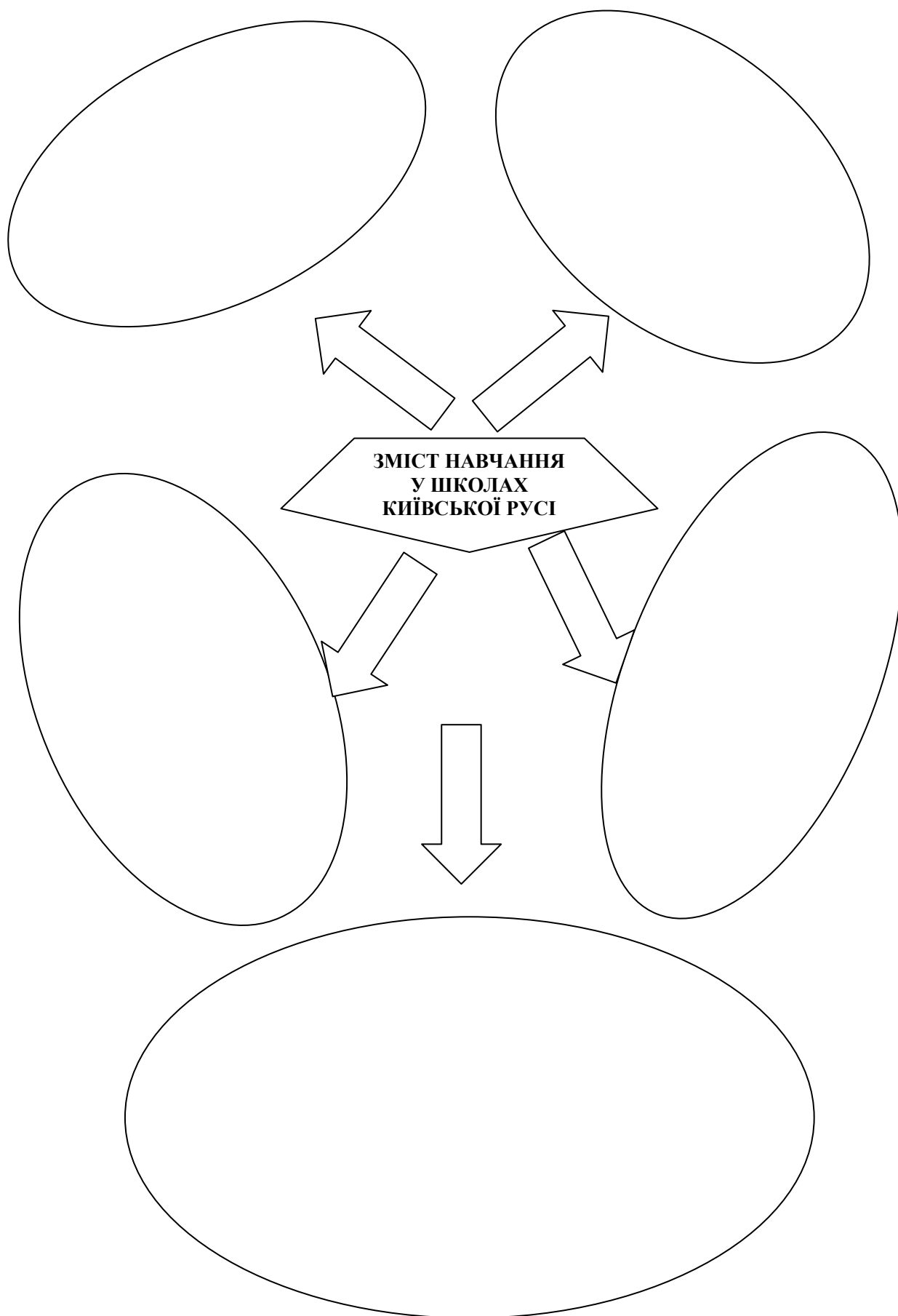
Жіночі школи

(училища при монастирях)

Засновники: Анна Всеволодівна (1086) – Київ;
ігуменя Єфросинія (1143) – Полоцьк

Зміст освіти: _____
_____
_____

III. Зміст і методика шкільного навчання та виховання у Київській Русі.

Навчання читання

Metod: _____

<p>Етапи</p>

Вивчення букв

спрощений алфавіт – _____ літери;

ускладнений алфавіт – _____ літер

спрощений алфавіт – _____ літери;
ускладнений алфавіт – _____ літер

Вивчення складів
(заучування _____ складів)

(заучування) _____ складів)

Читання текстів церковних книг

“Буквар”,
“Часослов”,
“Псалтир”,
“Апостол”,
“Євангеліє”

Закон Божий

Поясніть значення наведеної нижче “Азбучної молитви”, створеної Костянтином Преславським

Аз словом сим благаю
Бога:

Боже, всего сущего
Творец

Видимого і невидимого!

Господнього **Д**уха живого
пошли мені...

Навчання письма

Засоби для письма

Чим писали: _____

_____

_____

На чому писали: _____

_____

_____

_____

_____

Кого навчали

_____

_____

_____

Стилі письма

_____

(ламані лінії, літери між рядками)

_____

(прямі лінії, прямі кути, літери відділені одна від одної)

_____

(літери з'єднані між собою)

Літописи

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

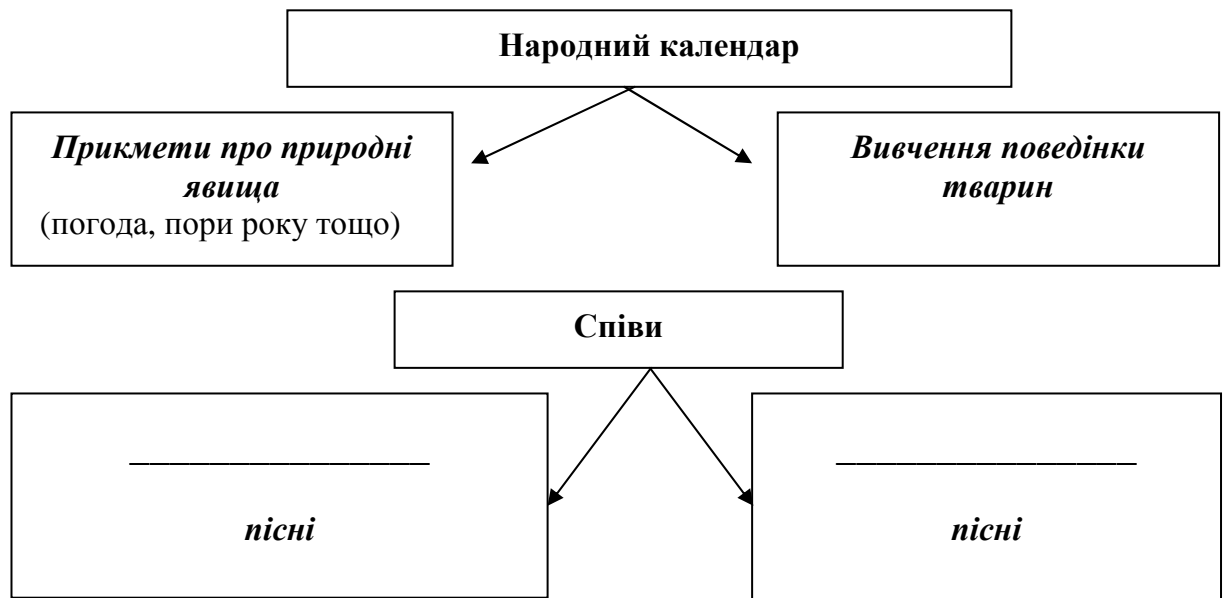
_____

_____

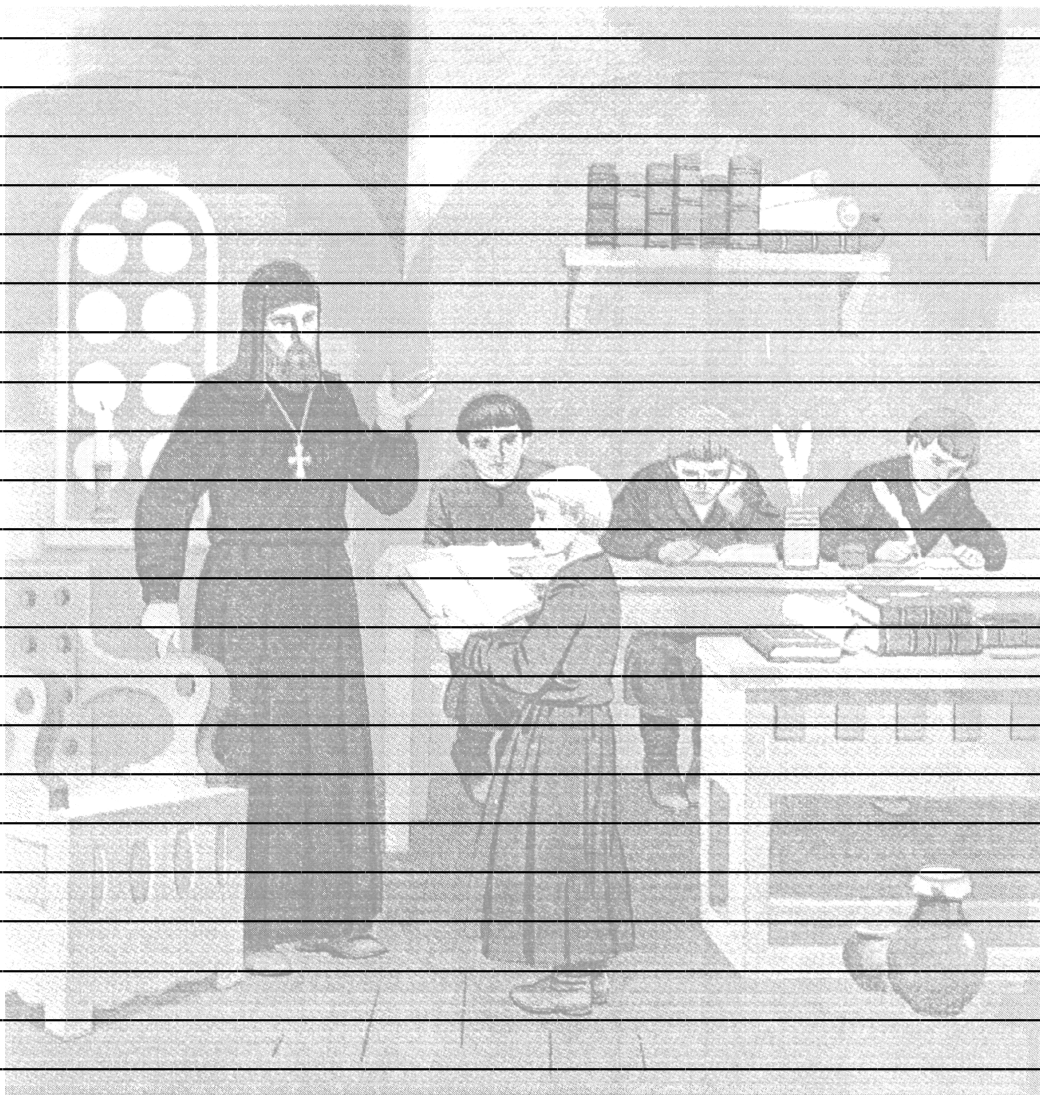
_____

Назвати методи навчання, які застосовувалися у школах Київської Русі:

IV. Педагогічна думка Київської Русі.

Літературно-педагогічні пам'ятники XI-XIII ст. (перекладні та вітчизняні).

Користуючись текстом підручника з „Історії педагогіки” охарактеризувати основні навчальні книги Київської Русі, зокрема:

“Пчела”

“Измарагд”

„Златоуст”

“Ізборник Святослава”

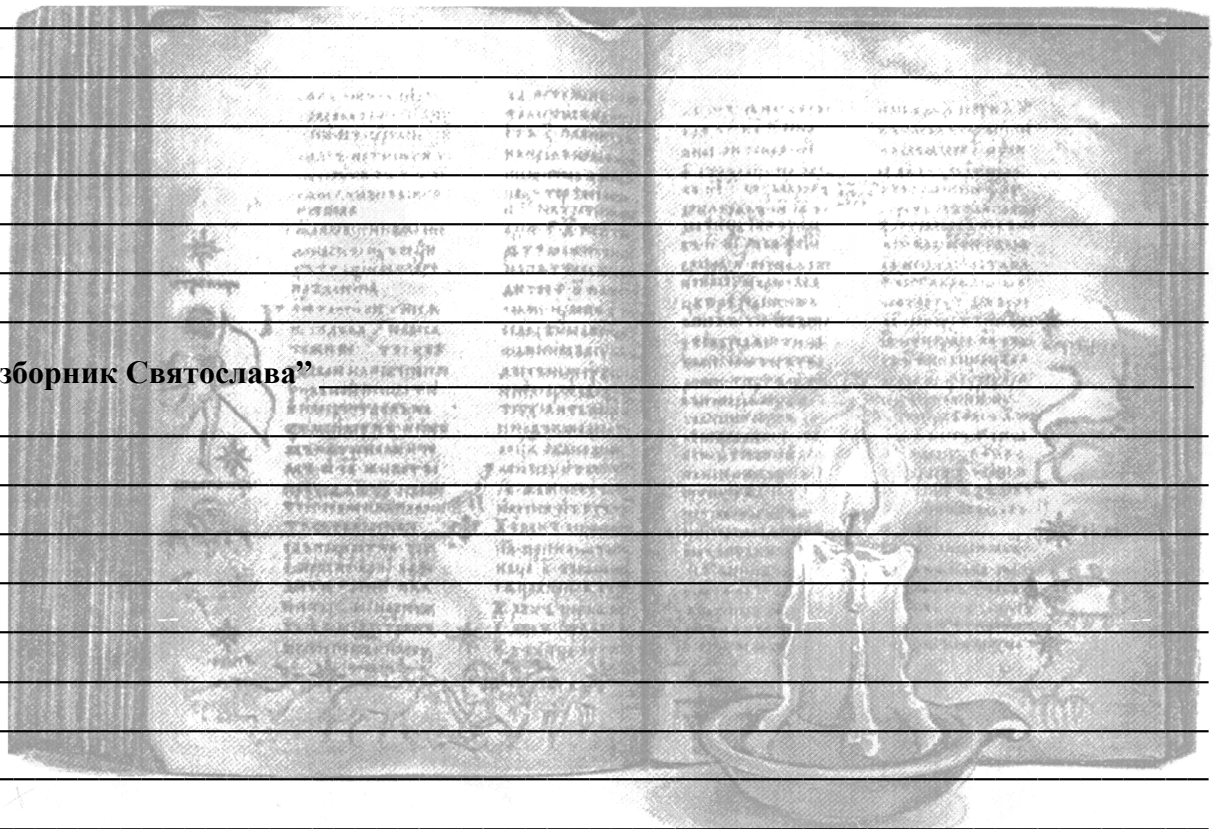

Князь Володимир Мономах та його „Повчання дітям”

[illegible][illegible]

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
61.	відвідування практичного заняття	
62.	ведення зошита для практичних занять	
63.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
64.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
65.	розробка та застосування логічної схеми	
66.	підготовка проблемних запитань	
67.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
68.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
69.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
70.	вивчення першоджерел	
71.	ведення конспектів першоджерел	
72.	робота у державному архіві	
73.	робота у бібліотеці	
74.	рівень активності на занятті	
75.	оригінальність подачі матеріалу	
76.	творчий характер діяльності	
77.	організаторська діяльність	
78.	підготовка рефератів	
79.		
80.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

Семінар 5

РОЗВИТОК ОСВІТИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В ЕПОХУ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ (XVI-XVII ст.) ПЕРШІ ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ В УКРАЇНІ

МЕТА: проаналізувати вплив епохи українського відродження на розвиток освітньої справи на Україні; усвідомити необхідність створення своєї вітчизняної духовної культури, своєї системи духовних цінностей (мови, літератури, мистецтва, традицій) та її протиставлення політиці насильницької колонізації; дослідити витоки, становлення та розвиток національної системи середньої та вищої освіти.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, географічні карти, слайди "Козацька культура", буклети, виставка творів студентів.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: епоха українського Відродження, братські школи, колегіум, академія, козацький рух, організація осередків джур (Джура, Курінь).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: робота з першоджерелами, дискусія, бесіда, повідомлення, метод історичного аналізу і педагогічного прогнозування; демонстрація діафільмів.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

1. Історична зумовленість українського Ренесансу.
2. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні, їх роль у формуванні національної самосвідомості та культури.
3. Організація і методика навчання в Острозькому триязичному колегіумі (академії).
4. Організація і методика навчання в Києво-Могилянській академії.
5. Розвиток українського шкільництва на терені Запорізької Січі.
6. Українська педагогічна думка епохи Відродження.
7. Шкільництво Право- та Лівобережної України в період посилення колоніального гніту та денаціоналізації українського народу.

II. Практична частина:

III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Статут Львівської братської школи 1586р.: Порядок шкільний: У кн.: Антологія пед. мысли Украинской ССР. - М.: Педагогика, 1988.- С 73-85.
2. Статутні статті Луцької греко-латино-слов'янської школи. - Там само. - С.85-86.
3. Акт про злиття Лаврської школи зі школою Київського братства. - Там само. -С.85-88.
4. Мицько І.З. Острозька академія. - М., 1990.
5. Хижняк З.І. Києво-Могилянська Академія. - К., 1988.
6. Митюров Б.Н. Развитие педагогической мысли на Украине. - К., 1991.
7. Розвиток педагогічної освіти і педагогічної думки в Україні. - К., 1991.
8. Яворницький Л.І. Історія запорізьких козаків. - Т.1. - К.: Наукова думка, 1990.
9. Олійников С.С. Козацька читанка //Радянська школа, 1989. - №4.
10. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, д-ра пед. наук О.А. Дубасенюк. - Житомир, 1999. – С.122-161.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Статут Львівської братської школи 1586р.: Порядок шкільний: У кн.: Антологія пед. мысли Української ССР. – М.: Педагогіка, 1988. – С 73-85.

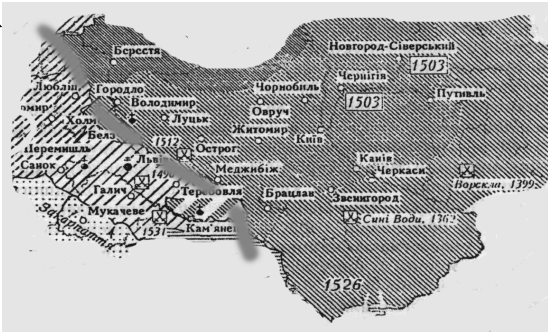
ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- найвідоміші випускники Острозької школи;
- найвідоміші випускники Київської академії;
- Харківський університет – перший вищий навчальний заклад Лівобережної України;
- розвиток вищої освіти в Україні (Львів, Харків, Київ, Одеса).

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

I. Історична зумовленість українського Ренесансу

<u>Польща</u>	<u>Литва</u>

**Люблінська унія
1569 р.**

<u>Наслідки для України</u>

II. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні, їх роль у формуванні національної самосвідомості та культури

Кого навчали: _____

Хто навчав: _____

Чому навчали (зміст освіти): _____

Як навчали (форма навчання): _____

(методи навчання): _____

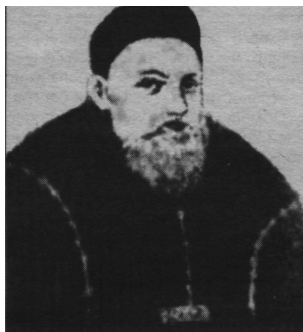

[illegible]

III. Історія Острозької академії (триязичного ліцею)

**Засновник
1576 рік**

[illegible]

Перші ректори академії

Смотрицкий Герасим _____

Лукаріс Кирило _____

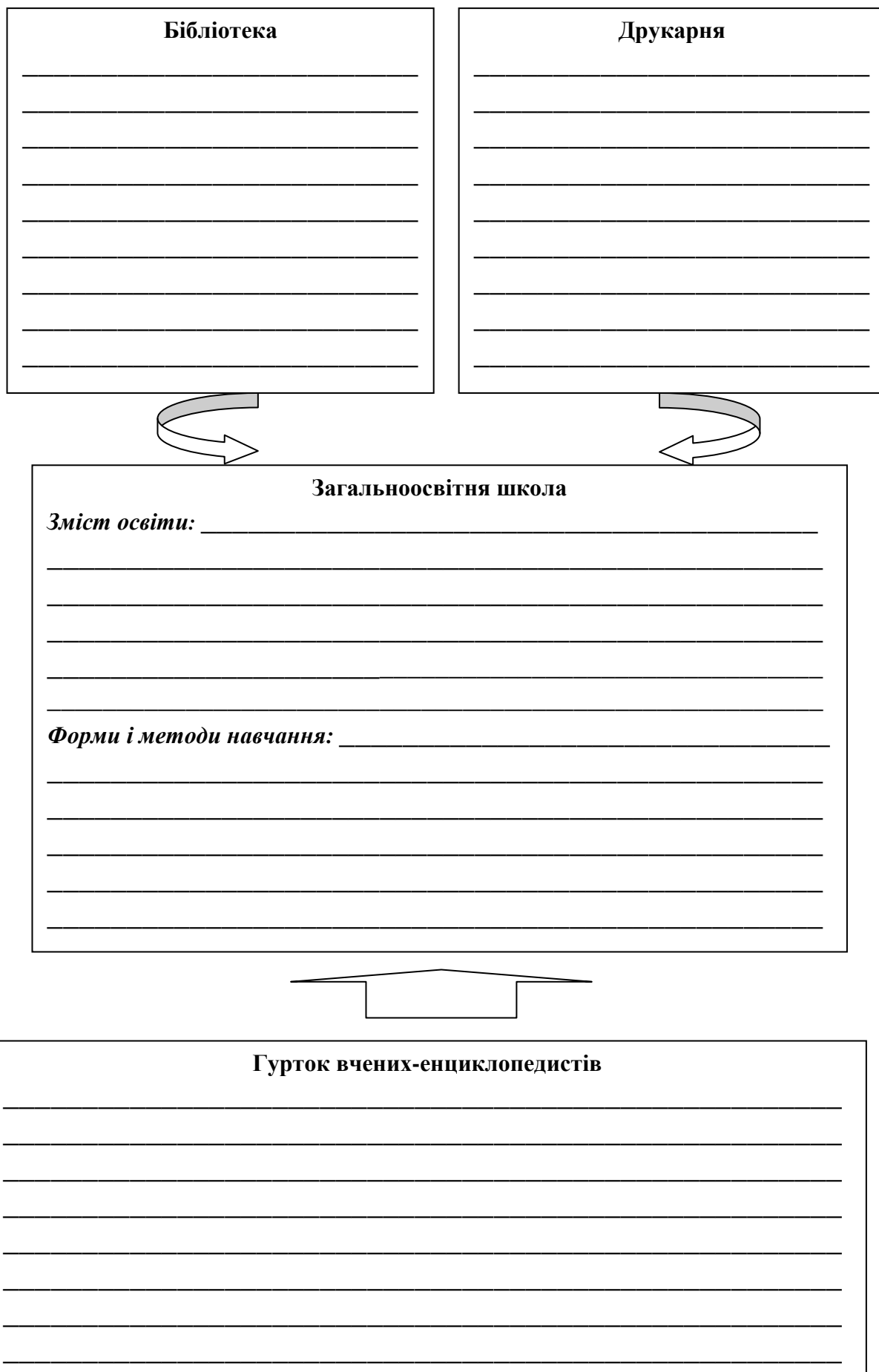
Найвідоміші вихованці

[illegible]

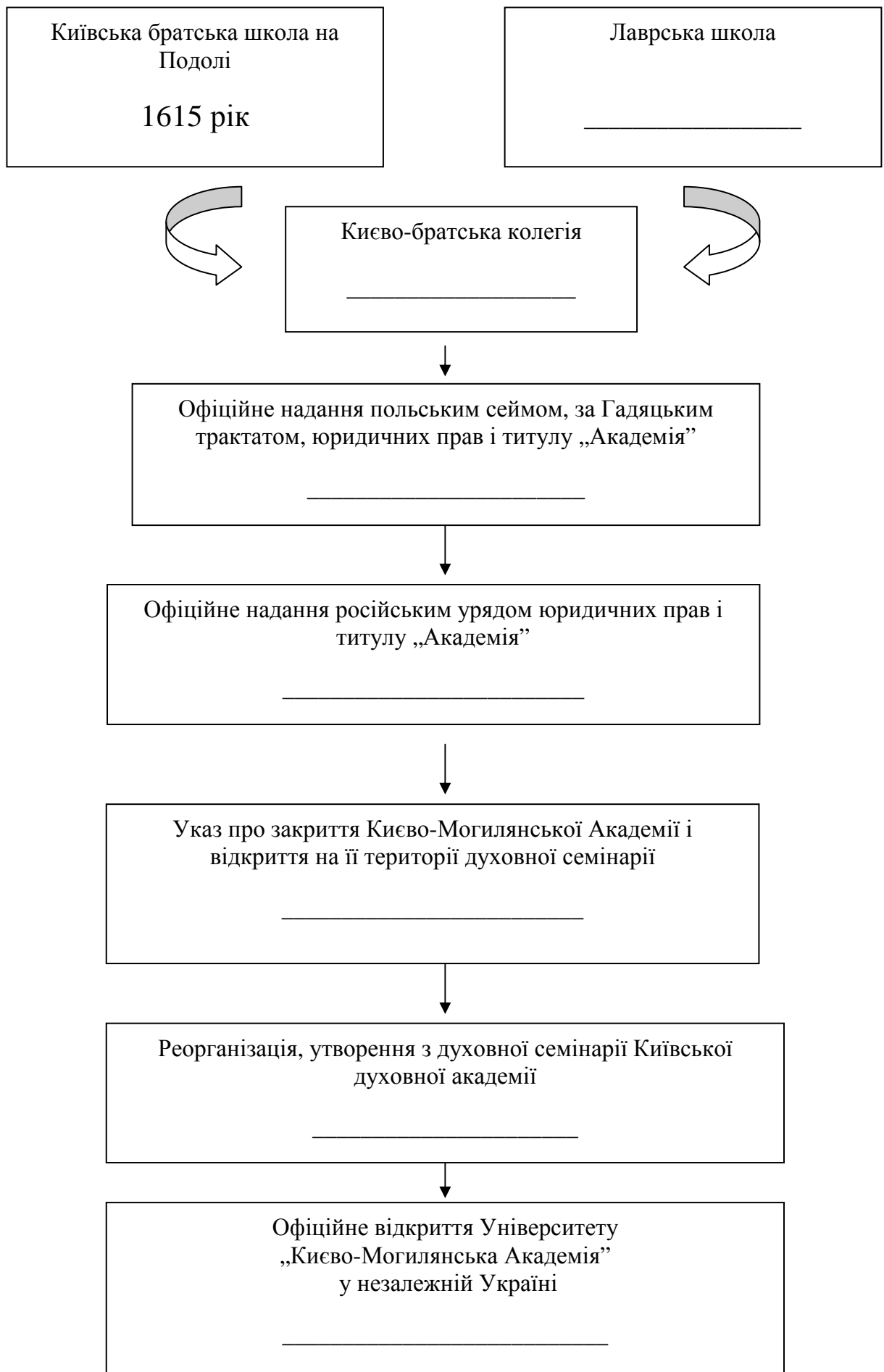
Єзуїтський колегіум (1624 рік)

Відновлено у 1994 році

Організація і методика навчання в Острозькому триязичному ліцеї (академії)

Структура Києво-Могилянської академії

**Нижча
конгрегація
_____ класів**

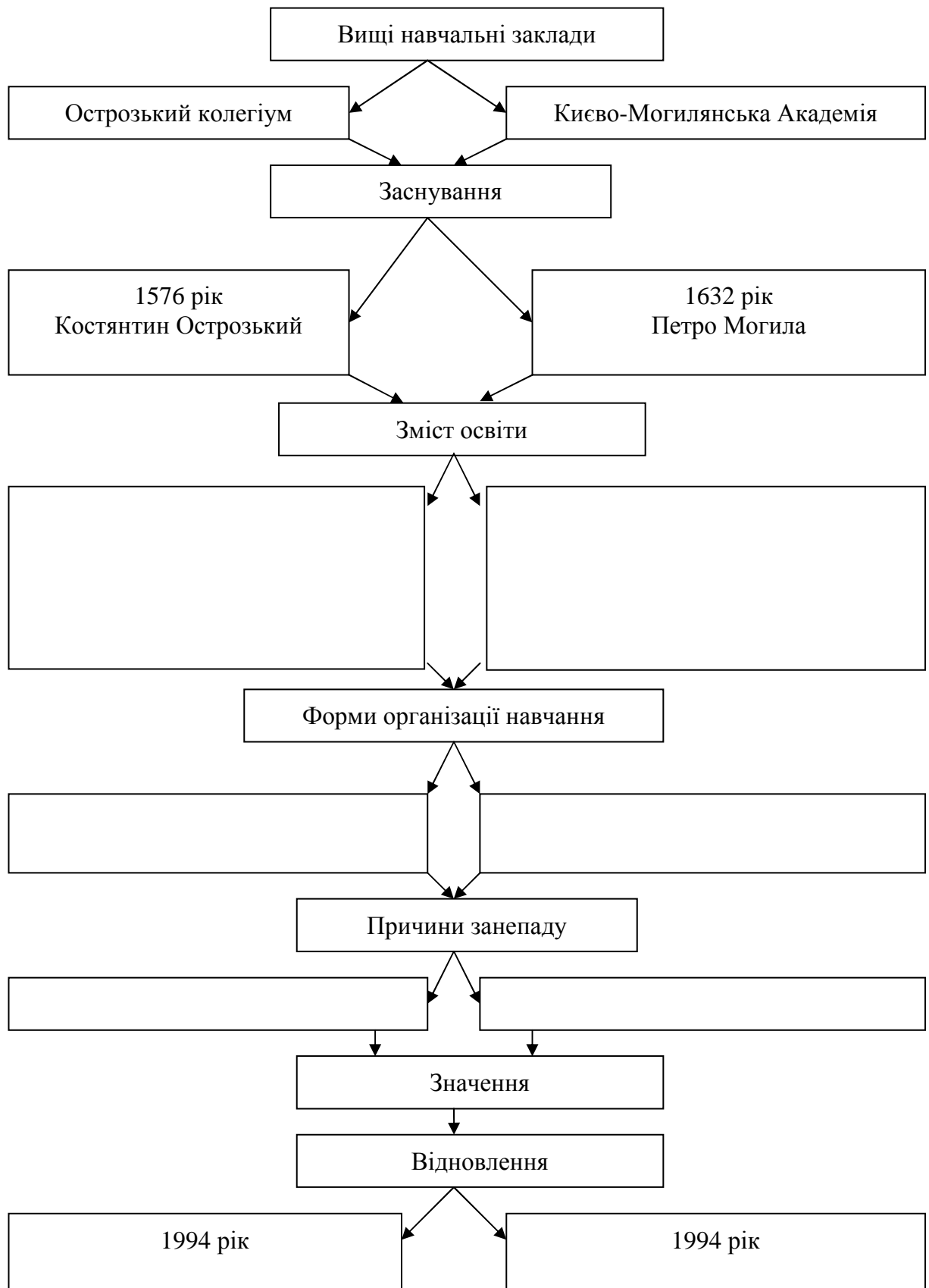
Всього

років навчання

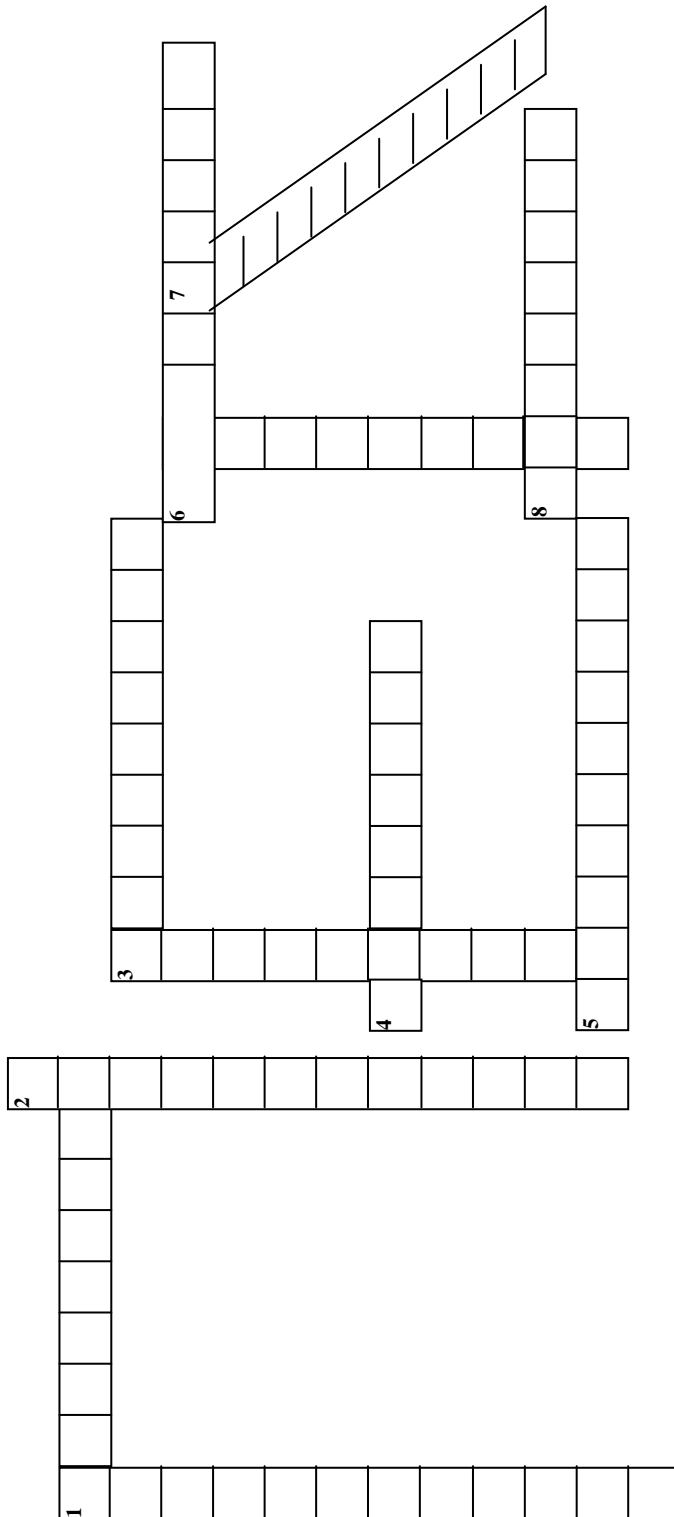
**Вища
конгрегація
_____ класів**

Зміст освіти

Зіставте зміст освіти, організацію навчання та значення перших вищих навчальних закладів України за такою схемою

**Розгадайте кросвод на тему
«Педагогічна думка в Україні XVI – XVII століття»**

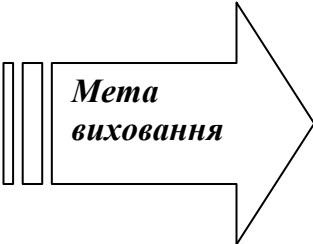
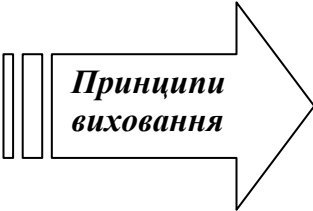
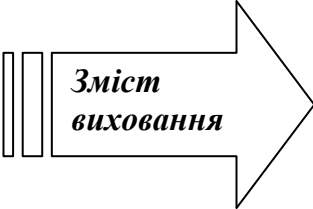
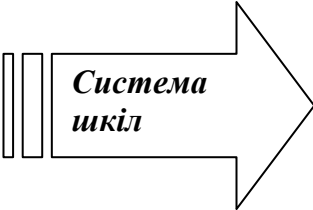
По вертикалі:

- 1.** Автор посібника з риторики „Наука, або спосіб складання казань”.
- 2.** Яким словом визначається навчання в „Лексиконі...”
П.Беринди.
- 3.** Видатний український вчений, автор творів „Епінікіон”, „Духовний регламент”, букваря „Перше учіння отрокам”.
- 7.** Автор першої української граматики, що була навчальним посібником у школах Росії до 1755 року.
- 9.** Видатний полеміст, критик єзуїтської системи освіти і виховання, палкий патріот України, який виступав за навчання рідною мовою, за свідоме і систематичне засвоєння знань.

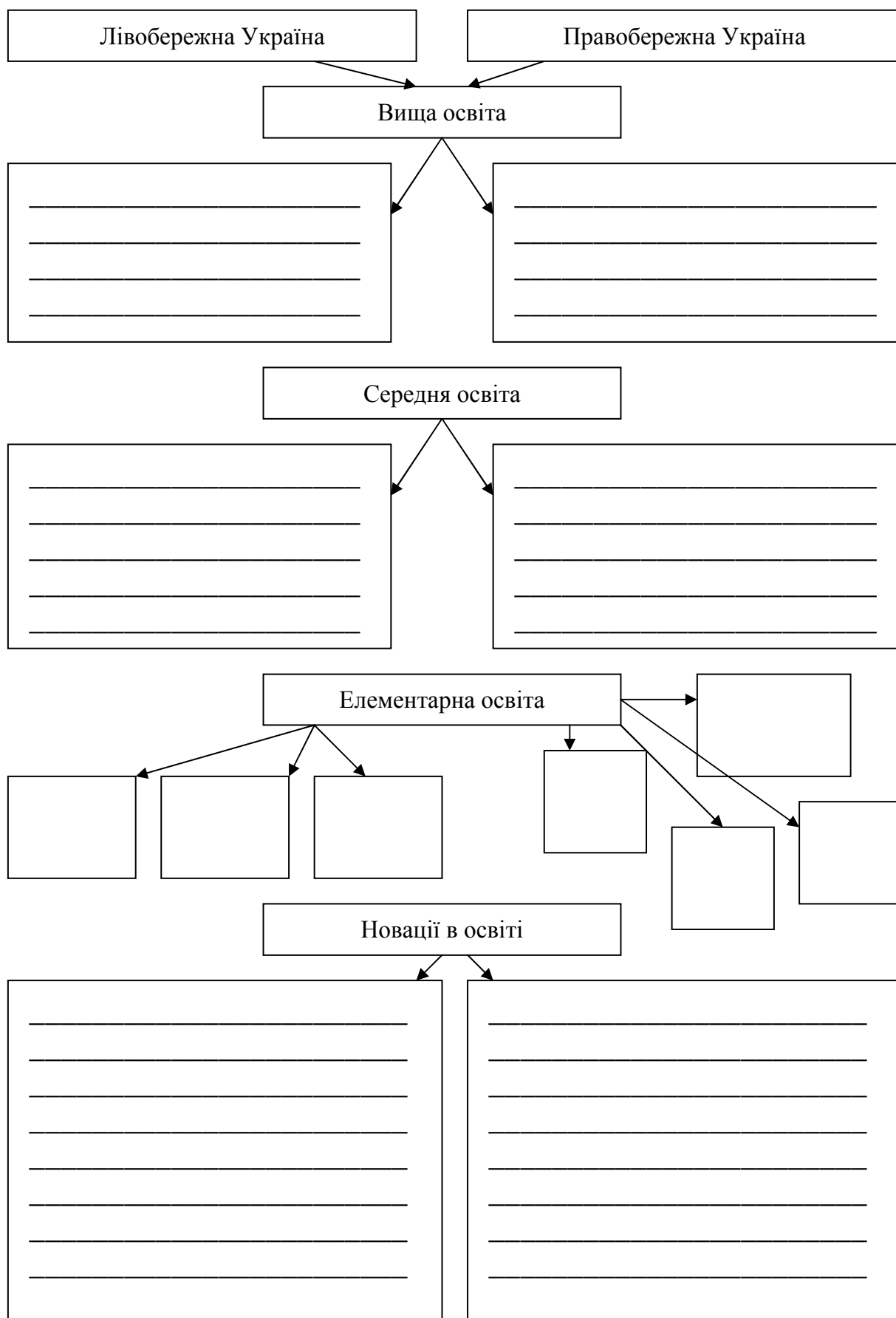
По горизонталі:

- 1.** Підручник М.Смотрицького, що був навчальним посібником у школах Росії до 1755 року.
- 3.** Автор творів „Обед душевный”, „Вечеря душевная”, вчитель царевичів Олексія і Федора та царівни Софії, перший казнодій.
- 4.** Ім’я Славинецького.
- 5.** Книга І.Федорова, в якій він стверджує, що життєвий шлях людини визначається не Богом, а самою людиною, називається „Євангеліє .....”
- 6.** Освітянин, педагог та філософ, автор книги „Митрополита Рязанського та Муромського сльотне з книгами прощання”.
- 8.** Посібник Галятовського „Наука, або спосіб складання казань” – це посібник з ...

**Розвиток українського шкільництва на терені
Запорізької Січі**

 <p>Мета виховання</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
 <p>Принципи виховання</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
 <p>Зміст виховання</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
 <p>Система шкіл</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

**Шкільництво Право- та Лівобережної України в період посилення
колоніального гніту та денационалізації українського народу**

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
81.	відвідування практичного заняття	
82.	ведення зошита для практичних занять	
83.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
84.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
85.	розробка та застосування логічної схеми	
86.	підготовка проблемних запитань	
87.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
88.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
89.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
90.	вивчення першоджерел	
91.	ведення конспектів першоджерел	
92.	робота у державному архіві	
93.	робота у бібліотеці	
94.	рівень активності на занятті	
95.	оригінальність подачі матеріалу	
96.	творчий характер діяльності	
97.	організаторська діяльність	
98.	підготовка рефератів	
99.		
100.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

Відповіді на запитання кросворду
(підготувала студентка Петровська Анжела)

По вертикалі:

1. Галятовський
2. Навикновение
3. Феофан Прокопович
7. Мелетій Смотрицький
9. Іван Вишенський

По горизонталі:

1. „Граматика”
3. Симеон Полоцький
4. Єпифаній
5. „Учительное”
6. Стефан Яворський
8. „Риторика”

Семінар 6

ВИДАТНИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ ПЕДАГОГ КОСТЯНТИН ДМИТРОВИЧ УШИНСЬКИЙ

МЕТА: засвоїти основні етапи життя, педагогічної діяльності та світогляду К.Д.Ушинського; проаналізувати основні положення теорії і практики педагога; охарактеризувати зміст педагогіки як науки і мистецтва виховання, її антропологічні основи; визначити основні аспекти обґрунтування К.Ушинським необхідності формування в учнів національного характеру, народних поглядів і переконань, світогляду, моралі.

ОБЛАДНАННЯ: опорна схема, структурно-логічна схема заняття, портрет видатного педагога, посібники К.Д.Ушинського.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: принцип народності, педагогіка як наука і як мистецтво, зміст освіти.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. робота з першоджерелами, дискусія, бесіда, повідомлення, метод історичного аналізу і педагогічного прогнозування.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

1. Життя, педагогічна діяльність і умови формування світогляду К.Д.Ушинського.
2. Загальнопедагогічні ідеї К.Д.Ушинського.
3. Розробка К.Д.Ушинським принципу народності виховання і національної системи виховання.
4. К.Д.Ушинський про застосування у навчанні й вихованні методів народної педагогіки.
5. Дидактичні погляди К.Д.Ушинського. Вимоги до вчителя та його підготовки.
6. К.Д.Ушинський про гармонійний розвиток особистості.
7. Вплив К.Д.Ушинського на розвиток школи і педагогіки інших народів.

II. Практична частина:

III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Ушинський К.Д. Вибрані твори: У 2-х т.- Т.1. - К.: Рад. школа, 1983.
2. Олійник М. Родовід // Радянська школа, 1989. - №7.
3. Педагогічні ідеї К.Д.Ушинського. - К.: Вища школа, 1974.
4. Гончаров Н.К. Педагогічна система К.Д.Ушинського. - М.: Педагогіка, 1974.
5. Ушинський К.Д. Вибрані твори: В 11-ти т. - М.-Л., 1948. - Т.2.
6. Єгоров С.Ф. Хрестоматія з історії школи і педагогіки Росії. - М, 1988.
7. Історія педагогіки / За ред. проф. М.В. Левківського, докт. пед наук. О.А. Дубасенюк. - Житомир, 1999.
8. Лордкіпанідзе Д.Ф. Педагогическое учение К.Д.Ушинского. - М., 1957.
9. Струминский В.Я. Основы дидактики К.Д.Ушинского. - М., 1957.
- 10.Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. - Тернопіль, 1994.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОBOB'ЯЗKOBOTO KОНСПЕКТУВАННЯ

1. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – С. 237-245.
2. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – С. 198-211.
3. Ушинський К.Д. Праця в її виховному і психічному значенні // Там само. – С. 221-230.
4. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Там само. – С. 211-221.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- проаналізувати підручник К.Д. Ушинського для початкової школи „Рідне слово”;
- підготувати огляд хрестоматії К.Д. Ушинського „Дитячий світ”.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИKОНАННЯ ЗАВДАНЬ

I. Життя, педагогічна діяльність і умови формування світогляду К.Д.Ушинського

1. Відтворити основні етапи життя та діяльності Костянтина Дмитровича Ушинського за таким планом:

2 березня 1824 року - _____

_____

1833 – 1840 рр. - _____

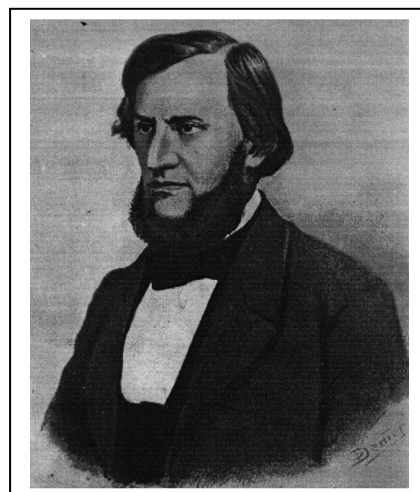
_____

1840 – 1844 рр. - _____

_____

1844 - 1846 рр. - _____

_____

2 серпня 1846 р. – 15 грудня 1849 р. - _____

_____

1848 р. - _____

_____

6 лютого 1850 р. – 1 серпня 1854 р. - _____

_____

1852 – 1854 рр. - _____

_____

4 листопада 1854 р. – 25 січня 1859 р. - _____

_____

10 лютого 1859 р. – березень 1862 р. - _____

_____

1860 – 1861 рр. - _____

_____

1861 р. - _____

_____

1862 - 1867 рр. - _____

_____

1864 р. - _____

_____

1867 - 1869 рр. - _____

_____

1870 р. - _____

_____

_____

3 січня 1871 р. - _____

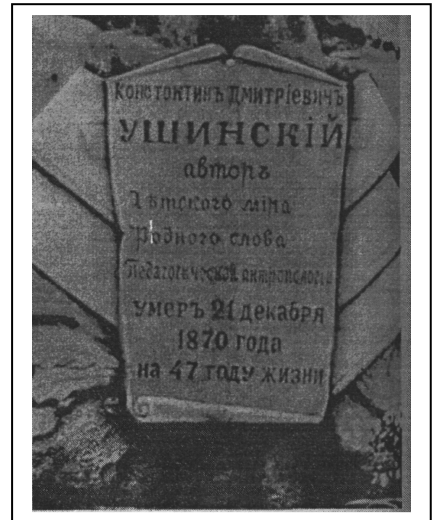

Напис на меморіальній дошці, яку було покладено на могилу К.Д. Ушинського у 1946 році:

*„В роки царської сваволі
Він жадав народу волі,
Працював для Батьківщини,
Душу розумів дитини,
Школу рятував з безодні, -
Став безсмертним він сьогодні!”*

Педагогіка як наука

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Педагогіка

Педагогіка як мистецтво виховання

[illegible]

Розробка К.Д. Ушинським принципу народності виховання і національної системи виховання

Виховання - це

Завдання виховання

Принцип народності у вихованні означає

Поняття про рідну мову

Рідна мова як засіб виховання

[illegible]

Дидактичні погляди К.Д. Ушинського

<p>Для чого навчати? Мета освіти</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Чому навчати? Зміст освіти</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Кого навчати?</p>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Як навчати?</p>	<p style="text-align: center;">Методи навчання</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Вимоги до вчителя та його підготовки

Вимоги до особистості	
Вимоги до знань	
Особливості підготовки в учительській семінарії	

К.Д. Ушинський про гармонійний розвиток особистості

<p><i>Моральне</i> — _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p><i>Фізичне</i> — _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p><i>Трудове</i> — _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p><i>Естетичне</i> — _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p><i>Розумове</i> — _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p><i>Релігійне</i> — _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>

**Зміст
виховання**

**Головні вихователі дитини
(за К.Д. Ушинським)**

Природа

Праця

Навчання

**Головні
вихователі**

Гра

Життя

Релігія

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
101.	відвідування практичного заняття	
102.	ведення зошита для практичних занять	
103.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
104.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
105.	розробка та застосування логічної схеми	
106.	підготовка проблемних запитань	
107.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
108.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
109.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
110.	вивчення першоджерел	
111.	ведення конспектів першоджерел	
112.	робота у державному архіві	
113.	робота у бібліотеці	
114.	рівень активності на занятті	
115.	оригінальність подачі матеріалу	
116.	творчий характер діяльності	
117.	організаторська діяльність	
118.	підготовка рефератів	
119.		
120.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

Семінар 7

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА АНТОНА СЕМЕНОВИЧА МАКАРЕНКА

МЕТА: оволодіти знаннями теорії і практики видатних педагогів ХХ століття. Засвоїти основні етапи життя і діяльності А.С.Макаренка. Професійна спрямованість: вивчення теми сприяє формуванню у майбутніх педагогів критичного мислення, здатності аналізувати певні педагогічні теорії, враховуючи суспільно-політичні умови, у яких формувався педагогічний світогляд А.С.Макаренка.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічні схеми заняття, обладнання для рольової гри "Засідання педагогічної ради" з проблеми впровадження теорії А.Макаренка у практику.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: група; колектив; ознаки колективу; функції колективу; структура дитячого колективу; етапи розвитку колективу; закони життя, стиль, тон дитячого колективу; система перспективних ліній; закон паралельної дії; суспільна думка.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: робота з першоджерелами, дискусія, бесіда, метод історичного аналізу і педагогічного прогнозування.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

1. Основні етапи життя і педагогічної діяльності видатного педагога А.С.Макаренка.
2. Впровадження А.Макаренком у навчально-виховний процес ідей і засобів народної педагогіки.
3. Питання морального, трудового і естетичного виховання, поєднання навчання з трудовим вихованням. Підготовка учнів до вибору професії в теорії і практиці А.С.Макаренка.
4. Проблема виховання патріота, громадянина, формування колективу, основні закони його розвитку в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.
5. Творча спадщина А.С. Макаренка та відродження школи і педагогіки.

II. Практична частина:

III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Макаренко А.С. Педагогічні твори - К.: Радянська школа, 1953.
2. Азаров Ю. Не подняться тебе, старик.- М: Молодая гвардия, 1989.
3. Хіліг Г. Подряпини на образі "видатного педагога" //Радянська школа. – 1991. - №3.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Макаренко А.С. Педагогічна поема. -
2. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу // О воспитании. – М.: Политиздат, 1990. – С. 141-159.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- вихованці А.С. Макаренка: сподівання, досягнення, долі;
- А.С. Макаренко про педагогічну майстерність вчителя.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

1. Основні етапи життя і педагогічної діяльності видатного педагога Антона Семеновича Макаренка

1 березня 1888 року - _____

1895 р. - _____

1901 р. - _____

1904 - 1905 рр. - _____

1905 р. _____

1911 р. _____

1914 – 1917 рр. - _____

1917 – 1920 рр. - _____

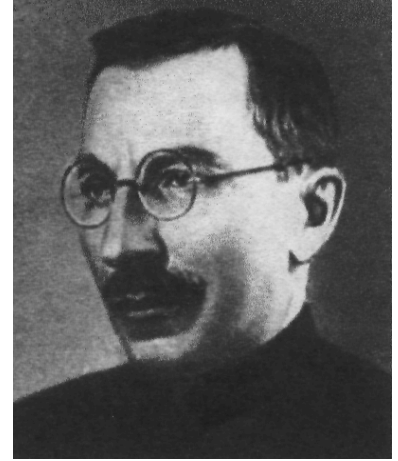
вересень 1920 р. – липень 1928 р. - _____

1920 – 1924 рр. _____

1924 – 1926 рр. _____

1926 – 1928 рр. _____

грудень 1927 р. – 1935 р. _____

1933 - 1935 pp. _____

1935 - 1937 pp. - _____

1937 p - _____

1937 – 1939 pp. - _____

1937 p. _____

1938 p. _____

1 квітня 1939 p. - _____

“Істинна сутність виховної роботи полягає зовсім не у розмовах з дитиною, не у прямому впливі на дитину, а в організації вашої сім’ї, вашого особистого і громадського життя і в організації життя дитини. Виховна робота є перш за все роботою організатора. У цій справі немає дрібниць...Гарна організація ... не випускає з уваги найдрібніших подробиць і випадків. Дрібниці діють постійно, кожного дня, кожної години, з них складається життя. Керувати цим життям, організовувати його і буде самим відповідальним вашим завданням...Теорія виховання є перш за все наукою практично доцільною. Ми не можемо просто виховувати дитину, ми не маємо права здійснювати роботу виховання, не поставивши перед собою визначену мету. Робота вихователя, який не озброєний ясною, розгорнутою, детально відомою метою буде роботою аполітичного виховання...

Головною формою виховної роботи я вважаю колектив. Школа має бути єдиним колективом, в якому організовані всі виховні процеси, і окремих член цього колективу повинен відчувати свою залежність від нього – від колективу, повинен бути відданим інтересам колективу, відстоювати ці інтереси...”

А.С.Макаренко

А.С. Макаренко про сутність виховання

Виховання - це

Завдання виховання

Основні принципи виховання

Розробка А.С. Макаренком теорії колективу

Mema _____

Колектив - це

Зациѡ _____

Закони розвитку колективу

Основний закон розвитку колективу	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Закон паралельної педагогічної дії	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Закон спадкоємності поколінь	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Стиль і тон у дитячому колективі	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Етапи становлення та розвитку колективу

Основний критерій: _____	Система перспективних ліній: _____ _____ _____ _____ _____ _____	
	III ЕТАП	Засіб впливу на особистість та колектив - _____ _____ Завдання: _____ _____ _____ _____ _____
	II ЕТАП	Засіб впливу на особистість та колектив - _____ _____ Завдання: _____ _____ _____ _____ _____ _____
	I ЕТАП	Засіб впливу на особистість та колектив - _____ _____ Завдання: _____ _____ _____ _____ _____ _____

А.С. Макаренко про формування свідомої дисципліни

Значення терміну „дисципліна”	a) дисципліна – це _____ _____ _____ _____ _____
	б) дисципліна – це _____ _____ _____ _____ _____ _____

Основні характеристики дисципліни

_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
--

Принципи виховання дисципліни

_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
--

Вимоги до дисциплінованої особистості
--

[illegible]

Методи формування дисциплінованої особистості

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a thin black border around its edges.

Принципи виховання, які були застосовані А.С. Макаренком у вихованні колективу

ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ

Принцип виховання у колективі та через колектив _____

Принцип естетизації дитячого життя _____

Принцип трудового виховання _____

Принцип

Принцип

Принцип

А.С. Макаренко про вчителя, його підготовку та вимоги до нього

Сутність педагогічної майстерності

[illegible]

Вимоги до вчителя

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There is a vertical margin line on the left side, creating a narrow left margin. The paper appears to be a standard notebook or worksheet page.

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
121.	відвідування практичного заняття	
122.	ведення зошита для практичних занять	
123.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
124.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
125.	розробка та застосування логічної схеми	
126.	підготовка проблемних запитань	
127.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
128.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
129.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
130.	вивчення першоджерел	
131.	ведення конспектів першоджерел	
132.	робота у державному архіві	
133.	робота у бібліотеці	
134.	рівень активності на занятті	
135.	оригінальність подачі матеріалу	
136.	творчий характер діяльності	
137.	організаторська діяльність	
138.	підготовка рефератів	
139.		
140.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

.

Семінар 8

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВАСИЛЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА СУХОМЛИНСЬКОГО

МЕТА: оволодіти знаннями про сутність та систему педагогічної теорії та практики В.О.Сухомлинського. Засвоїти основні етапи життя і діяльності В.О.Сухомлинського.

ОБЛАДНАННЯ: структурно-логічна схема заняття, фрагменти кінофільму, виставка творів В.О.Сухомлинського, обладнання для рольової гри.

БАЗОВІ ПОНЯТТЯ ТЕМИ: особистість; колектив; людинознавство; „Школа радості”; „зелений клас”; кімната казок; продуктивна праця.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: робота з першоджерелами, дискусія, бесіда, метод історичного аналізу і педагогічного прогнозування.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

1. Основні віхи життя і педагогічної діяльності видатного педагога В.О. Сухомлинського.
2. Впровадження В.О. Сухомлинським у навчально-виховний процес ідей і засобів народної педагогіки.
3. Питання морального, трудового і естетичного виховання, поєднання навчання з трудовим вихованням, продуктивного процесу учнів та підготовки їх до вибору професій в теорії і практиці В.О. Сухомлинського.
4. Проблема виховання патріота, громадянина, формування колективу, основних законів його розвитку в педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.
5. Творча спадщина В.О. Сухомлинського та відродження школи і педагогіки.

II. Практична частина:

III. Підведення підсумків заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Історія педагогіки /За ред. проф. М.В. Левківського, д-ра пед. наук О.А. Дубасенюк. - Житомир, 1999. – С.287-301.

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ОBOB'ЯЗКОВОГО КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори у 5-ти т. – К., 1976. – Т. 2. – С.419-656.
2. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи // Вибрані твори у 5-ти т. – К., 1976. – Т. 5. – С.229-239.
3. Серце віддаю дітям // Вибр. твори: В 5 т. - К.: Радянська школа, 1976. - Т. 3. - С. 7-282.
4. Сухомлинський В.О. Народження громадянина // Вибр. тв. в 5-ти томах. – Т.3. – К.: Рад. шк., 1977. – С.283-658.
5. Сухомлинський В.О. Пависька середня школа // Вибр. тв. в 5-ти томах. – Т.4. – К.: Рад. шк., 1977. – С.206-300.

ПІДГОТУВАТИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ:

- у чому полягало „щастя педагога” В.О. Сухомлинського;
- людинознавчий аспект педагогіки В.О. Сухомлинського.

ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

1. Основні віхи життя і педагогічної діяльності видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського

28 вересня 1918 року - _____

_____

1926 - 1933 рр. - _____

1934 р. - _____

1935 р. - _____

1935 -1938 рр. _____

1936 - 1938 рр. _____

1938 – 1941 рр. - _____

1942 р. - _____

червень 1942 р. – березень 1944 р. - _____

1944 р. (весна) - _____

1948 – 1970 рр. _____

1955 р. _____

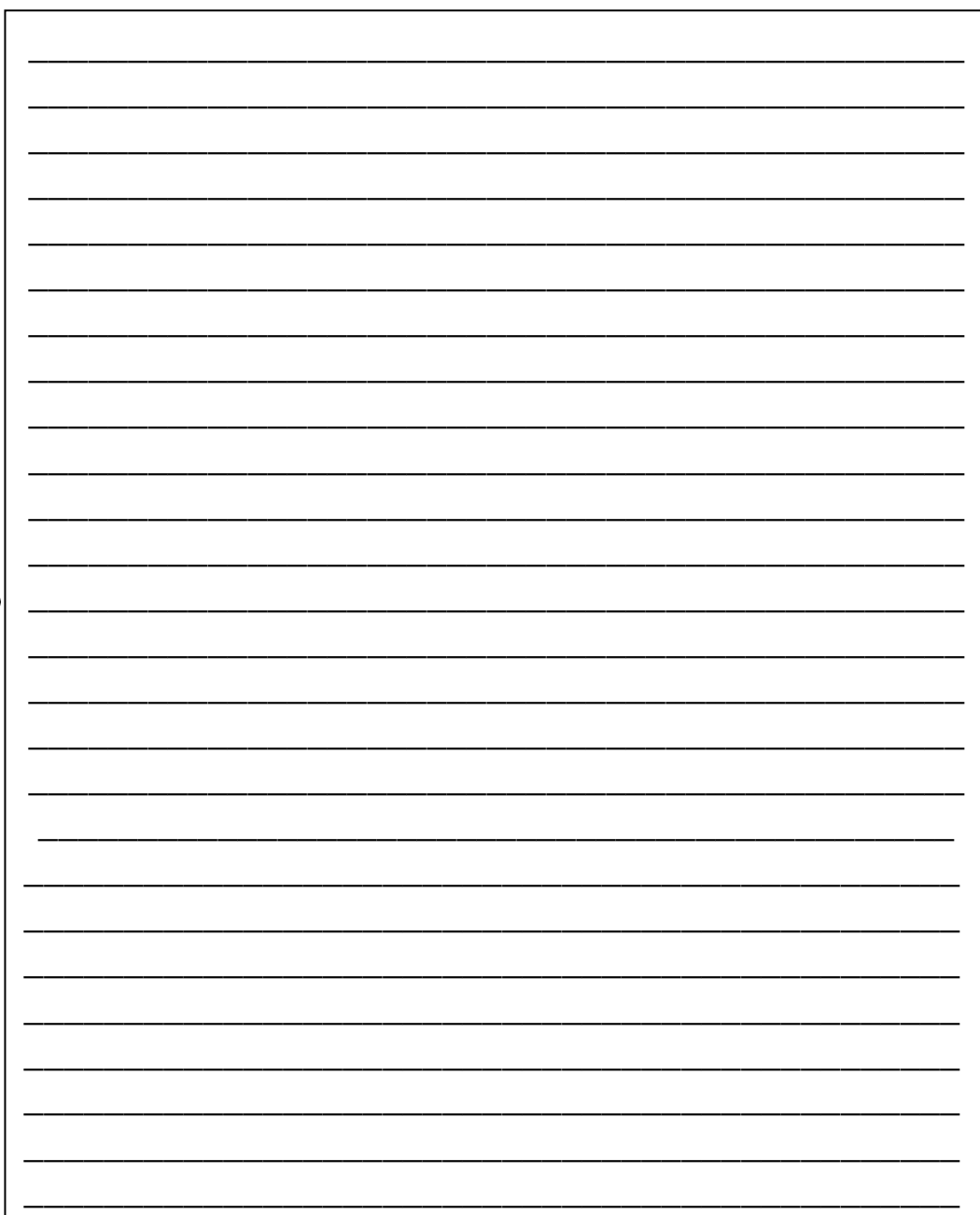
1968 р. _____

2 вересня 1970 р. - _____

*Що найголовніше було в моєму житті?
Без вагань відповім: любов до дітей”*

В.О.Сухомлинський

Джерела педагогічного
світогляду

**Гуманістичні основи
педагогічної системи**

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. On the left side, there is a small tab or notch cut into the edge. The paper appears to be part of a notebook or a binder.

Основні праці

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. On the left side, there is a vertical crease or fold line, suggesting it might be part of a notebook or a document designed to be folded. The paper appears clean and unused.

Теорія виховання всебічно розвиненої особистості

Цілі і завдання розумового виховання

Організація навчально-виховного процесу

Методи навчальної роботи у „Школі радості”

<p align="center">Цілі і завдання морального виховання</p>

<p align="center">Загальнолюдські норми моральності („азбука моральної культури”)</p>
--

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There is a vertical margin line on the left side, creating a narrow left margin. The paper appears to be a standard notebook or worksheet template.

Форми, методи та засоби морального виховання

[illegible]

Цілі і завдання трудового виховання

Принципи трудового виховання

Педагогічні вимоги до організації праці дітей

<p>Цілі і завдання естетичного виховання</p>

[illegible]

Система естетичного виховання

[illegible]

Засоби естетичного виховання

[illegible]

Засоби естетичного виховання

Казка

Музика

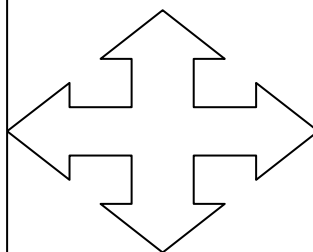

Праця

Образотворче мистецтво

В.О. Сухомлинський про формування гуманної особистості
(автор Лисюк І., студентка ф-ту іноземних мов)

Види та оцінка діяльності студентів:

№/п	Види діяльності	Кількість балів на занятті
141.	відвідування практичного заняття	
142.	ведення зошита для практичних занять	
143.	участь у діловій грі: підготовка та проведення опитування студентів групи	
144.	підготовка та застосування наочності (портрети педагогів, малюнки, фото тощо)	
145.	розробка та застосування логічної схеми	
146.	підготовка проблемних запитань	
147.	участь у проведенні заняття на рівні відповідей на запитання	
148.	підготовка індивідуальних завдань репродуктивного характеру	
149.	підготовка індивідуальних завдань творчого характеру	
150.	вивчення першоджерел	
151.	ведення конспектів першоджерел	
152.	робота у державному архіві	
153.	робота у бібліотеці	
154.	рівень активності на занятті	
155.	оригінальність подачі матеріалу	
156.	творчий характер діяльності	
157.	організаторська діяльність	
158.	підготовка рефератів	
159.		
160.		
Всього балів за заняття		

Всі види діяльності оцінюються від 0,1 до 0,25 балів.

Творчі роботи, пов'язані з додатковою роботою у бібліотеці – до 1,0 бала.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Модуль I

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ШКОЛИ ТА ПЕДАГОГІКИ

Міні-модуль 1.1. Виникнення виховання й освіти у світовій цивілізації.

Тема 1. Виникнення виховання у світовій суспільній цивілізації

1. Предмет і завдання історії педагогіки.
2. Підходи до виникнення виховання.
3. Виховання у первіснородовому суспільстві.
4. Виникнення перших шкіл у Шумері, Давньому Єгипті, Китаї, Індії.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте повідомлення про сутність основних підходів щодо проблеми виникнення виховання у світовій цивілізації (теорії: біологічна – Ш. Летурно, психологічна – П. Монро, релігійна – К. Шмідт, трудова – Ф. Енгельс, соціокультурна – О. Сухомлинська).
2. Проаналізуйте основні типи виховання у країнах Стародавнього Сходу.
3. Визначте спільні ознаки виховання у країнах Стародавнього Сходу.
4. Підготуйте повідомлення про систему екзамєнів у Давньому Китаї.
5. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Міні-модуль 1.2. Система виховання дітей та молоді в Античному світі

Тема 2. Система виховання дітей та молоді в Античному світі

1. Освіта і виховання у Давній Греції. Спартанська система виховання. Афінівська система виховання. Зіставлення цих систем.
2. Школи Стародавнього Риму, їх особливості.
3. Педагогічні погляди стародавніх філософів (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит, Квінтіліан).

Завдання для самостійної роботи

1. Зіставте афінівську та спартанську системи виховання молоді. В чому Ви вбачаєте причини їх полярної відмінності? Побудуйте порівняну таблицю.
2. Проаналізуйте причини порушення афінівської гармонії фізичного і розумового виховання в епоху еллінізму?
3. Підготуйте повідомлення про виникнення, становлення та організацію навчання у перших вищих школах, які функціонували в епоху еллінізму та розквіту Римської імперії (Академія, Лікей, перші школи університетського типу).
4. Проаналізуйте вимоги до вчителя, які були сформульовані М.Ф. Квінтіліаном. Чи з усіма вимогами Ви погоджуєтесь?
5. Підготуйте повідомлення на одну із запропонованих тем:
  - ✓ „Проблеми фізичного виховання у Стародавній Греції”,
  - ✓ „Проблеми змісту освіти і виховання в античній педагогіці”,
  - ✓ „Становище жінки та її виховання в античний період”,
  - ✓ „Педагогічні ідеї Сократа”,
  - ✓ „Педагогічна система Платона”,
  - ✓ „Педагогічні ідеї Аристотеля”,
  - ✓ „Дидактика М.Ф. Квінтіліана”.
6. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Міні-модуль 1.3. Освіта й виховання епохи Середньовіччя

Тема 3. Школа, освіта й виховання епохи Середньовіччя

1. Загальна характеристика рівня розвитку культури й освіти епохи європейського Середньовіччя.
2. Система шкіл та зміст середньовічної освіти.
3. Особливості лицарського виховання.

4. Виникнення і розвиток перших університетів у Європі.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте зміст освіти у церковних школах. Підготуйте схему змісту освіти в монастирських і соборних школах.
2. Порівняйте зміст освіти та організацію навчання у церковних та магістратських школах. Складіть порівняльну таблицю.
3. Охарактеризуйте сутність індивідуально-групової форми організації навчання та проаналізуйте методику навчання у середньовічній школі.
4. Проаналізуйте організацію діяльності автономних та церковних університетів епохи Середньовіччя. Підготуйте повідомлення про історію виникнення та становлення найвідоміших європейських університетів (Париж, Болонья, Оксфорд, Кембридж, Прага, Краків та ін.
5. Охарактеризуйте роль мандруючих професорів і студентів у розвитку університетської освіти в Європі. Підготуйте повідомлення про видатних діячів освіти епохи середньовіччя.
6. Порівняйте організацію навчання у середньовічних університетах та сучасних класичних університетах. Що успадкувала сучасна вища освіта від середньовічної?
7. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Міні-модуль 1.4. Педагогічна думка епохи Відродження

Тема 4. Школа й педагогічна думка епохи Відродження

1. Школа й педагогічна думка епохи Відродження („Будинок радості” Вітторіно да Фельтре, роман Ф. Рабле „Гаргантюа й Пантагрюель”, Е. Роттердамський і його „Похвала глупості”, „Досліди” М. Монтеня та ін.)
2. Проблема трудового виховання в соціальних утопіях Т. Мора і Т. Кампанелли.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте твір-есе на тему: „Чому епоху Відродження називають епохою гуманізму, а педагогіку – гуманістичною?”
2. Складіть план і коротку анотацію до творів:
  - Ф. Рабле „Гаргантюа і Пантагрюель”;
  - М. Монтень „Досліди”;
  - Е. Роттердамський „Похвала глупості”;
  - Т. Мор „Золота книжка про найкращий суспільний лад і про новий острів Утопію”;
  - Т. Кампанелла „Місто Сонця”.
3. Зіставте зміст церковного виховання епохи Середньовіччя та єзуїтського виховання епохи Контрреформації. Які нетрадиційні предмети вивчалися в єзуїтських колегіях і які методи навчання там застосовувалися? Висловіть своє ставлення до єзуїтської системи навчання.
4. Проаналізуйте думки видатних діячів Відродження щодо ролі вчителя у вихованні підростаючого покоління, сформулюйте вимоги, які вони висували до особистості педагога.
5. Підготуйте повідомлення на одну із запропонованих тем:
  - „Педагогічні інновації в творах ранніх соціалістів-утопістів”;
  - „Гуманістичне спрямування педагогічних ідей епохи Відродження”;
  - „Педагогічні ідеї епохи Реформації”.
6. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Міні-модуль 1.6. Реформаторська педагогіка кінця XIX – початку XX століття.

Тема 8. Ідеї навчання і виховання у німецькій педагогіці

1. Педагогічний досвід Х.-Г. Зальцмана як послідовника Й.Г. Песталоцці.
2. Неогуманізм В. Гумбольдта.
3. Мета і завдання виховання Й. Гербарта.

4. Шляхи морального виховання Й. Гербарта.
5. Педагогічна діяльність А. Дістервега.
6. Мета і основні принципи навчання у теорії А. Дістервега.
7. Розумова освіта як основа педагогічної концепції А. Дістервега.
8. Вимоги до вчителя у педагогічній теорії А. Дістервега.

Завдання для самостійної роботи

1. На основі опрацювання підручників з історії педагогіки, довідкової та популярної літератури підготуйте інформацію про життя, діяльність та педагогічні ідеї видатних представників німецької педагогіки (Й.Б. Базедова, Х.-Г. Зальцмана, В. Гумбольдта, Й. Гербарта, А. Дістервега) за таким планом:

- а) короткі біографічні відомості;
- б) основні етапи педагогічної діяльності;
- в) провідні педагогічні ідеї;
- г) найвідоміші праці педагогічного спрямування, анотації до них;
- д) реальні досягнення у практичній діяльності;
- е) фотоматеріали (портрети, фото, ксерокопії книжок тощо).

2. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Тема 9. Західноєвропейська педагогіка кінця XIX – початку XX століть

1. Педагогіка „громадянського виховання”, „трудової школи”.
2. Експериментальна педагогіка та її представники.
3. Прагматична педагогіка та її засновники.
4. Ідея „вільного виховання” Е. Кей та М. Монтесорі.
5. Педагогіка С. Френе та Р. Штайнера.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати основні причини розвитку реформаторської педагогіки на рубежі XIX – XX століть.

2. Поясніть сутність поняття „педагогіка, центрована на дитині”. У чому полягають позитивні і негативні риси теорії вільного виховання?

3. Охарактеризуйте мету та методи дослідження експериментальної педагогіки.

4. Проаналізуйте особливості концепції педагогічного прагматизму Д. Дьюї.

5. Підготуйте інформацію про провідні педагогічні ідеї і концепції М. Монтесорі, С. Френе, Р. Штайнера.

6. Дайте характеристику Вальдорфської школи як альтернативного навчально-виховного закладу. Підготуйте інформацію про розвиток ідей Р. Штайнера на сучасному етапі розвитку освітньої системи України, зокрема у нашому регіоні.

7. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Модуль II

ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ШКОЛИ І ПЕДАГОГІКИ

Міні-модуль 2.3. Українське шкільництво XVIII – XIX століття.

Лекція 4. Педагогічні ідеї видатних українських вчених та просвітителів XIX століття

1. Педагогічні погляди О.В. Духновича.
2. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.
3. Просвітницькі ідеї Т.Г. Шевченка та його національні освітньо-виховні ідеали. „Буквар южноруський” Т.Г. Шевченка.
4. Педагогічна діяльність М.І. Костомарова.
5. Педагогічні погляди П.О. Куліша.
6. Просвітительська і педагогічна діяльність М.П. Драгоманова.
7. Б.Д. Грінченко – видатний український педагог-теоретик і практик національного шкільництва.

8. Педагогічна діяльність М. Пирогова.
9. М.О. Корф - основоположник малокомплектних шкіл в Україні.
10. Ідея „вільного” виховання Л.М. Толстого.
11. Просвітницька діяльність Х.Д. Алчевської.
12. П. Лесгафт про фізичне виховання.
13. Педагогічні погляди; І.Я. Франка і Л. Українки.
14. Навчальні книги Т. Лубенця.

Завдання для самостійної роботи

1. На основі опрацювання підручників з історії педагогіки, довідкової та популярної літератури підготуйте інформацію про життя, діяльність та педагогічні ідеї видатних представників української прогресивної педагогічної думки XIX століття за таким планом:

- а) короткі біографічні відомості;
- б) основні етапи педагогічної діяльності;
- в) провідні педагогічні ідеї;
- г) найвідоміші праці педагогічного спрямування, анотації до них;
- д) реальні досягнення у практичній діяльності;
- е) фотоматеріали (портрети, фото, ксерокопії книжок тощо).

2. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Міні-модуль 2.4. Ідеї національного виховання в українській педагогіці кінця XIX – початку XX століття.

Лекція 6. Ідеї національної освіти й виховання в українській педагогіці кінця XIX – початку XX століття

1. Просвітницька і педагогічна діяльність М. Грушевського. Роль М. Грушевського у становленні української наукової мови.
2. Життя і педагогічна діяльність С. Русової. Участь С. Русової у відродженні української освіти і науки. Положення С. Русової про підготовку національних педагогічних кадрів.
3. Ідеї національного виховання І. Огієнка.
4. Національний виховний ідеал Г. Ващенко.

Завдання для самостійної роботи

1. На основі опрацювання підручників з історії педагогіки, довідкової та популярної літератури підготуйте інформацію про життя, діяльність та педагогічні ідеї видатних представників національної освіти й виховання в українській педагогіці кінця XIX – початку XX століття (М. Грушевського, С. Русової, І. Огієнка, Г. Ващенко) таким планом:

- а) короткі біографічні відомості;
- б) основні етапи педагогічної діяльності;
- в) провідні педагогічні ідеї;
- г) найвідоміші праці педагогічного спрямування, анотації до них;
- д) реальні досягнення у практичній діяльності;
- е) фотоматеріали (портрети, фото, ксерокопії книжок тощо).

2. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

Міні-модуль 2.5. Розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у роки радянської влади.

Лекція 7. Українська школа і педагогіка радянського періоду

1. Становлення початкової освіти у 20-ті р.р.
2. Особливості організації навчання у школах-семирічках (20-ті р.р.)
3. Характеристика національних освітніх систем у 20-ті р.р.
4. Особливості діяльності уніфікованої загальноосвітньої школи (30-ті рр.).
5. Характеристика діяльності загальноосвітніх закладів у 60-ті р.р.
6. Характеристики становлення вищої школи у радянський період.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте зміст освіти, форми і методи виховання й навчання у школах радянського союзу у 20-х роках ХХ століття. Визначте основні напрями побудови нової соціалістичної школи.

2. Ознайомтеся із основними положеннями реформи шкільної освіти у 30-х роках, чим вони відрізнялися від попереднього періоду.

3. Визначте характерні особливості розвитку шкільної освіти у 50-60-ті роки. Що вплинуло на підвищення активності вчителів у пошуках нових підходів до організації навчання. Проаналізуйте досвід Липецьких учителів. Ознайомтеся із основними положеннями теорії розвивального навчання Л. Занкова.

4. Проаналізуйте ознаки застійних явищ в освіті у 70-тих на початку 80-тих років. Чим, на Вашу думку, були викликані ці явища?

5. Підготуйте інформацію про виникнення руху педагогів-новаторів та про особливості педагогіки співробітництва.

6. Проаналізуйте досвід відомих педагогів-новаторів Ш.О. Амонашвілі, В.Ф. Шаталова, С.М. Лисенкової, Є.М. Ільїна, М.П. Щетиніна та інших.

7. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

***Міні-модуль 2.6. Освіта в Україні на сучасному етапі національного відродження.
Лекція 10. Освіта і педагогічна думка в Україні на етапі національного відродження
(90-ті роки ХХ ст)***

1. Відродження національної школи України відповідно до Закону України „Про освіту”.
2. Особливості становлення варіативних загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.
3. Формування національної свідомості дітей та молоді.
4. Розвиток педагогічної науки в Україні на сучасному етапі.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте найважливіші напрями відродження освіти в Україні.
2. Охарактеризуйте основні компоненти сучасної системи освіти в Україні.
3. Визначте та охарактеризуйте основні шляхи та засоби національного виховання школярів у сучасних умовах.
4. Проаналізуйте сутність головної мети виховання у національній системі освіти.
5. Розробіть зразки дидактичної наочності з теми.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Беринда П. Лексикон словенороссийский и имен толкование // Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогика, 1988. – С. 100-102.
2. Богданович И.Ф. О воспитании юношества // Антология педагогической мысли России I половины XIX века. – М.: Педагогика, 1987. – С.101-114.
3. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава, 1994. – 190 с.
4. Грінченко Б.Д. Народні вчителі і українська школа // Дивослово. – 1997. – № 4.
5. Грушевський М.С. Про українську мову і українську школу. – К., 1991. – 46 с.
6. Духнович О.В. Народна педагогія // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки. – К., 1961. – 651 с.
7. Закон України „Про загальну середню освіту” // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 28.
8. Закон України „Про освіту” // Освіта. – 1996. – 21 серпня.
9. Історія педагогіки / За ред. М.С. Гриценка. – К., 1973. – 447 с.
10. Історія педагогіки / За ред. М.В. Левківського, О.А. Дубасенюк. – Житомир: ЖДПУ, 1999. – 336 с.
11. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – 767 с.
12. Коменский Я.А. Великая дидактика // Хрестоматія по истории зарубежной педагогики / Сост. А.И. Пискунов. – М., 1981. – С.80-161.
13. Концепція національного виховання // Освіта. – 1994. – 26 грудня.
14. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 7-13.
15. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва: Навчальний посібник. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
16. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка XX століття. – Тернопіль, 1996. – 290 с.
17. Леся Українка Волинські образки // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки. – К., 1961. – С. 483-487.
18. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки / За ред. М.Г. Стельмаховича. – К.: ІЗМН, 1998. – 356 с.
19. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу // Методика виховної роботи. – К., 1990. – С.29-138.
20. Макаренко А.С. Проблеми шкільного радянського виховання // Там само. – С. 130-280.
21. Макаренко А.С. Педагогическая поэма // Пед. соч.: В 8 т. – М., 1983-1986. – Т 3. – 506 с.
22. Макаренко А.С. Флаги на башнях // Там само. – Т. 6. – С. 8-312.
23. Макаренко А.С. Цель воспитания // Там само. – Т. 4. – С. 41-49.
24. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. – К., 1990. – 190 с.
25. Нариси з історії українського шкільництва. 1905-1933: Навчальний посібник / О.В. Сухомлинська та ін. – К., 1996.
26. Огієнко І.І. Наука про рідномовні обов'язки: Рідномовний катехізис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. – К., 1994. – 74 с.
27. Пирогов Н.И. Избранные педагогические сочинения. – М., 1985. – 496 с.
28. Повчання Володимира Мономаха дітям // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки. – К.: Рад. школа, 1961. – С. 10-11.
29. Полоцький С. "Обід душевний". "Вечеря душевна" // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / За заг. ред. С.А. Литвинова. – К., 1961. – С. 39-43.
30. Прокопович Ф. Духовний регламент // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / За заг. ред. С.А. Литвинова. – К., 1961. – С. 70-77.
31. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – початок XX ст.): Нариси / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К., 1991. – 381 с.
32. Русова С.Ф. Національна школа // Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. – Т. 1. – К., 1997. –

33. Руссо Ж.Ж. Эмиль, или О воспитании // Хрестоматия по истории зарубежной педагогики / Сост. А.И. Пискунов. – М., 1981. – С. 203-236.
34. Сбруева А.А. Порівняльна педагогіка: Навчальний посібник. – Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
35. Сисоєва С., Соколова І. Нариси з історії розвитку педагогічної думки. – Київ, 2003. – 308 с.
36. Сковорода Г.С. Благодарний Єродій // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / За заг. ред. С.А. Литвинова. – К., 1961. – С. 120-126.
37. Славинецький Є. Громадянство звичаїв дитячих // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / За заг. ред. С.А. Литвинова. – К., 1961. – С. 43-46.
38. Статут шкільний // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки. – К., 1961. – С. 22-26.
39. Стельмахович М.Г. Народна педагогіка. – К., 1985. – 312 с.
40. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки, становлення: Навчально-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 336 с.
41. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – К., 1987. – С. 13-234.
42. Сухомлинський В.О. Народження громадянина. – К., 1987. – С. 235-487.
43. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа. – К., 1969. – 400 с.
44. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К., 1978. – 263 с.
45. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю. – К., 1988. – 304 с.
46. Устав учебных заведений, подведомых университетам (1804) // Хрестоматия по истории школы и педагогики России / Под. ред. Ш.И. Ганелина. – М., 1974. – С. 102-105.
47. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – С. 237-245.
48. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2005. – С. 198-211.
49. Ушинський К.Д. Праця в її виховному і психічному значенні // Там само. – С. 221-230.
50. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Там само. – С. 211-221.
51. Шевченко Т.Г. Буквар Южнорусский 1861 року // З історії національного шкільництва: Навчально-методичний посібник. Упорядники В.Ф. Живодьор, А.А. Сбруева, М.Ю. Рісіна. – К., 1998. – С. 75-86.

**Інструкція до виконання завдання по групах
під час підготовки до „Аукціону педагогічних ідей”**

1. Завдання виконується студентами по підгрупах.
2. Кожна підгрупа обирає одного з педагогів минулого і готує інформацію про нього за таким планом:
  - а) життєвий шлях;
  - б) основні педагогічні ідеї;
  - в) головні наукові та методичні праці.
3. Зібрана інформація оформлюється у вигляді папки чи планшета. Бажано використовувати фото, малюнки, ксерокопії титульних сторінок та ілюстрацій відомих книжок й підручників тощо.
4. Одна з ідей педагога, яка на думку студентів є актуальною і сьогодні, оформлюється окремо у вигляді:
  - а) науково-публіцистичної доповіді (представляється у друкованому вигляді);
  - б) графічної моделі (малюнки, схеми, плакати тощо);
  - в) об'ємної моделі (школа майбутнього, підручник майбутнього тощо);
  - г) вистави педагогічного театру (інсценування уривків книг, ігри, фрагмент уроку, тощо);
  - д) будь-якої довільної форми.
5. Публічний захист обраної ідеї відбувається у вигляді „Конкурсу педагогічних ідей” наприкінці семестру.

Для виконання групового завдання пропонуються:

1. Я.А.Коменський;	14. Ф.Прокопович;	28. М.Монтессорі;
2. Ж.Ж.Руссо;	15. П.О.Куліш;	29. С.Френе;
3. Дж.Локк;	16. М.І.Костомаров;	30. Р.Штайнер;
4. Й.Г.Песталоцці;	17. М.П.Драгоманов;	31. Д.Дьюї;
5. Й.Ф.Гербарт;	18. Б.Д.Грінченко;	32. К.Д.Ушинський;
6. Д.Дідро;	19. О.В.Духнович;	33. А.С.Макаренко;
7. К.А.Гельвецій;	20. М.О.Корф;	34. В.О.Сухомлинський;
8. А.Дістервег;	21. Х.Д.Алчевська;	35. Ш.О.Амонашвілі;
9. Х.Г.Зальцман;	22. М.І.Пирогов;	36. І.П.Іванов;
10. Й.Базедов;	23. Т.Лубенець;	37. І.П.Волков;
11. Г.С.Сковорода;	24. М.Грушевський;	38. В.Ф.Шаталов;
12. Г.Смотрицький;	25. С.Ф.Русова;	39. С.Н.Лисенкова;
13. С.Полоцький;	26. Г.Г.Ващенко;	40. Д.Б.Кабалевський
	27. І.І.Огієнко;	

Загальна кількість балів _____

Кількість балів, отримана студентом на екзамені _____

Оцінка _____

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ (модульна програма).....	3
ВИДИ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ОЦІНЮВАННЮ.....	4
<i>Семінар 1 ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО.....</i>	<i>5</i>
<i>Семінар 2 РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ І ШКОЛИ У ПЕРІОД БУРЖУАЗНИХ РЕВОЛЮЦІЙ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ.....</i>	<i>16</i>
<i>Семінар 3 ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ЙОГАННА ГЕНРІХА ПЕСТАЛОЦЦІ .....</i>	<i>31</i>
<i>Семінар 4 ВИХОВАННЯ І ШКОЛА КИЇВСЬКОЇ РУСІ.....</i>	<i>44</i>
<i>Семінар 5 РОЗВИТОК ОСВІТИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ В ЕПОХУ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ (XVI-XVII ст.) ПЕРШІ ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ В УКРАЇНІ .....</i>	<i>58</i>
<i>Семінар 6 ВИДАТНИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ ПЕДАГОГ КОСТЯНТИН ДМИТРОВИЧ УШИНСЬКИЙ .....</i>	<i>74</i>
<i>Семінар 7 ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА АНТОНА СЕМЕНОВИЧА МАКАРЕНКА .....</i>	<i>86</i>
<i>Семінар 8 ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВАСИЛЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА СУХОМЛИНСЬКОГО .....</i>	<i>99</i>
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	110
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:	115
Інструкція до виконання завдання по групах під час підготовки до „Аукціону педагогічних ідей”.....	117

Навчально-методичне видання

Антонова Олена Євгенівна

**Історія педагогіки.
Робочий зошит.**

Посібник – практикум

Видання друге: доповнене і перероблене

Житомир
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Комп'ютерний макет: Антонова О.Є.

Надруковано з авторського оригінал-макета.
Підписано до друку 12.09.07. Формат 60х90/16. Ум. друк. арк. ____
Обл. вид. арк.   Друк різнографічний. Зам. _____. Наклад 300.

Поліграфічний центр ЖДУ, вул. Велика Бердичівська, 40